

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 10— Din
za inozemstvo 20—

Oglasi po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/1
Telefon št. 72

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Upravišтво:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnice:

Maribor, Baravska ulica
št. 1. Tel. št. 22.
Celje, Aleksandr. cesta.Račun pri pošt. čekov.
zavodu šte. 11.842.

Ljubljana, 23. septembra.

Te dni je bilo v Ljubljani zaključeno reklamacijsko postopanje za občinske volitve in akoravno je volilni dan še precej daleč (3. decembra), bo kmalu sredi volilne borbe. Nasprotniki JDS vedo, da vse klevete, intrige in hujškarije demokratski stranki niso mogle odvzeti političnega primata v Ljubljani. Sedaj si eni belijo glave, kako bi se dal ustvariti »blok« največjih nasprotnikov, ki bi nadkrilili demokratsko večino, drugi se igrajo z »idejo«, razbiti enotnost demokratske fronte z ustanovitvijo novih skupin pod gospodarskim ali drugim imenom.

Ni dvoma, da je naloga občinskega zastopstva predvsem gospodarska. V Avstriji je bila ljubljanska mestna občina velikega političnega pomena, njen občinski svet je bil v dobi, ko je kranjski deželni odbor slepo služil dunajski politiki, prva in največja avtonomna narodnopolitična reprezentanca Slovencev, obenem pa tudi prvobitni napredni misli v našem narodu. V novi narodni državi je mestna občina ljubljanska svojo pozicijo kot nacionalnopolitična reprezentanca Slovencev sicer izgubila, zato jo je pa tem bolj zadelo, delati med našimi mesti v Jugoslaviji odlično in vzgledno komunalno politiko. Razume se, da igrajo pri komunalni politiki prav veliko vlogo gospodarski in socialni pogledi na družbo in da velja načelo o depolitiziranju občinske uprave le v gotovem omejenem okviru. Le politična naivnost more biti mišljena, da je za politično situacijo v Ljubljani, v Sloveniji in v gotovem okviru tudi v državi vseeno, ako imajo večino ljubljanskega občinskega sveta v rokah klerikalci ali komunisti. Klerikalna stranka se sicer zna skriti pod vsako gospodarsko ali socialno masko, toda niti za trenutek ne pusti iz oči svojih zadnjih velikih političnih ciljev, ki so nezdružljivi z zdravim narodnim in državnim razvojem. Če se tako depolitizirajo ljubljanski občinski svet, vedno pride do jedra, ki kaže, da sta v Ljubljani v danih razmerah možni samo dve fronti, ali klerikalna ali protiklerikalna. Da se najti gospodarski in socialni kompromisni program, toda sporazum s klerikalizmom je nemogoč.

Koalicija v bivšem občinskem svetu ni bila nič drugega nego z narodnimi socialisti in s socialdemokratski drapirana klerikalna vlada na mestnem magistratu. Ni treba tu ponavljati dokazov za predominantno pozicijo klerikalcev v bivšem občinskem svetu in naj je bila njihova politika še tako zvrta, njihova taktika še tako umirjena. Zato je jasno, da je skupen nastop v bivši koaliciji združenih strank pri bodočih občinskih volitvah mogoč edino, če se hočejo narodni socialisti in socialdemokrati udinjati klerikalni politiki. O tem so sami prepričani.

Govori se pa, da je sklenjen pakt med komunisti in klerikalci za enotno listo. To je nesporen uspeh klerikalne taktike, zatočete že lani s takozvanimi koalicijami. Takrat so se klerikalci vsilili za zaveznike delavskim organizacijam. Tako se mogli poilitati na skupne delavske shode svoje radikalne »kataloge komuniste«, katerih naloga je bila, razkrajati zlasti narodne socialce in socialdemokrate. Ako so danes socialisti razbiti menda na pet frakcij, je to predvsem zasluga spretnih manevrov, ki so jih klerikalci uganjali med delavstvom za časa koalicije. Narodnosocialni železnikari nam morajo pritrpeti, da je med njimi rasla na prav impertinenten način klerikalna organizacija haš tekra, ko je bila NSS v ljubljanskem občinskem svetu zvezana s klerikalci. Zveza klerikalcev in komunistov, o kateri se govori, je le logična posledica dosedanjih dogodkov. Sklenjena je s preračunanim namenom, spraviti komuniste pod vodstvo svojih krščanskih boljševikov. Klerikalci računajo, da bi mogli s pomočjo komunistov dobiti najmanj 2600 glasov, kar bi po njihovem mnenju zadostovalo, da nadkrilijo pri bodočih volitvah demokrate, ako se posreči manever, da se napredna fronta še bolj razcepi.

V naših konservativnejših krogih pred vsakimi volitvami sprožijo misli samostojne gospodarske stranke. Tako samo gospodarska politična skupina je že pred rojstvom mrtva, ker je v Ljubljani v današnjih razmerah čisto izključeno, da bi taka skupina sploh mogla dobiti upoštevanja vredno število glasov, kaj šele da bi si priborila relativno večino. Socialno vprašanje stoji v ospredju vsega življenja in brez pristanka na dalekosežne socialne re-

Turki dobe Carigrad in del Trakije

ZBLIŽANJE ANGLEŠKEGA IN FRANCOŠKEGA STALIŠČA. — POSREDOVANJE VTIKANA. — RUSKI PRITISK.

Pariz, 23. septembra. (Izv.) Včeraj je bilo pri posvetovanjih med Poincarejem, lordom Curzonom in grofom Storzo o orientalskem problemu doseženo znatno zblizanje med francosko-italijanskim in angleškim stališčem.

Francozi in Italijani zagovarjajo stališče, da naj dobi Turčija po sklicanju orientalske konference gotova zagotovila glede svojih teritorialnih zahtev, dočim je lord Curzon izrazil željo, da naj se izprememba sevrške mirovne pogodbe formulira šele pri mirovnih pogajanjih. Na vsak način pa sporočilo zaveznikov Turčiji ne bo imelo značaja kake grožnje. Kar se tiče odstopa Tracije Turčiji, se bodo najbrže zavezniki soglasno izrekli za sestavitev statuta, ki bo priznaval na Tracijo turško suvereniteto pod kontrolo Zveze narodov. V Carigradu se bi vzpostavila popolna avtoriteta sultana in zavezniške čete bi izpraznile mesto.

Ministrski predsednik Poincare je izjavil danes zastopnikom časopisa, da Francija v svojem stališču glede orientalskih problemov še ni čisto nič popustila. Lord Curzon je včeraj naglašal, da smatra vrnitev Carigrada Turčiji za samoočisti umljivo. Zavezniki bi bili pripravljeni, priznati celo turško suverenost za Galipolski polotok. Le glede Odrina si niso edini, vendar pa je upati, da radi tega ne pride do konflikta. Na vsak način pa Francija ne pošlje niti ene ladje in nobenega vojaka v boj proti Turčiji. Vesti o francoskih vojaških pripravah so nastale samo zato, ker je vlada odpelala ladje v Smirno, da vzamejo na krov begunce. O vprašanju Dardanel se Poincare ni hotel izraziti. Poslanec Herve naglašal v »Victoire«, da je dardanelski problem najtežavnejši. Tardieu piše, da je položaj jako resen in da je treba računati za slučaj zmage Anglije nad Turčijo s popolnim angleškim gospodstvom v Carigradu.

Franklin Bouillon, ki je lansko leto sklenil francosko-turško pogodbo, je odpoval iz Pariza v Smirno, da posvari

Kemalovo vlado, naj se nikar ne prenaša s kakimi nepredvidnimi koraki.

Dardanele — črnomojskim državam!

London, 23. septembra. (Izv.) Ruska sovjetska vlada je izjavila, da ne bo nikdar privolila v otvoritev morskih ožin za vojne ladje vseh držav niti v angleško kontrolo nad morskimi ožinami v Marmarskem morju, ako se poprej ne doseže v tem oziru sporazum z vsemi onimi državami, ki imajo življenski interes v Črnem morju. Sovjetska vlada ne more priznati nobenega režima, ki bi bil uveden za morske ožine, ne da bi se povprašalo Rusijo in naglašal, da rusko-turška pogodba, sklenjena leta 1921. v Moskvi, določa, ma imajo samo ob Črnem morju ležeče države pravico, določiti končen mednarodni statut za promet skozi morske ožine. Rusija, Turčija, Ukrajina in Georgija bodo vztrajale na tem stališču tudi v slučaju, ako bi se skušalo kako nasprotno naziranje uveljaviti z vojaško in mornariško premočjo.

Izjave Lloydja Georgea.

London, 23. septembra. (Izv.) Ministrski predsednik Lloyd George je podal zastopnikom časopisa kratko poročilo o položaju orientalskega vprašanja, naglašajoč pri tem posebno važnost svobodnega prometa v morskih ožinah, ki je bistveni pogoj za svetovni mir. Dardanele in Bospor bi se po njegovem mnenju morale postaviti pod nadzorstvo Zveze narodov.

Papeževa spomenica Zvezi narodov.

Pariz, 23. septembra. (Izv.) Rimski dopisnik »Informations« javlja, da bo papež Pij XI. poslal Zvezi narodov spomenico s predlogi za ureditev orientalskega vprašanja. Predlogi se naslanjajo na resolucijo italijanske ljudske stranke, po kateri naj se vrne Carigrad z zaledjem Turčiji pod gotovimi političnimi in gospodarskimi jamstvi, za krščanske manjšine v ostalih pokrajinah pa se določi poseben režim.

Vojne priprave pri Carigradu

ANGLEŠKE ČETE SE UTRJUJEJO. — PROMET SKOZI DARDANELE ZAPRT. — ZBIIRANJE TURŠKE ARMADE. — FRANCOZI IN ITALIJANI ZAPUSTILI AZIJSKO OZEMLJE.

Carigrad, 23. septembra. (Izv.) Angleški glavni stan se nahaja sedaj v Canaku. Angleške čete z mrzlično naglico utrjujejo svoje postojanke. Opažati je prodiranje močnih turških konjeniških oddelkov proti nevtralnemu pasu. Angleški oficirji so na izredno željo poslali turškemu poveljstvu natančen opis nevtralnega pasu.

Francoze in Italijanske čete, ki so se nahajale ob maloazijski obali, so se že umaknile na evropska tla in se nahajajo

trenotno na Galipolskem polotoku. Angleške čete in vojne ladje dobivajo vsak dan nova ojačenja.

Promet med Carigradom in Črnim morjem, kakor tudi med Dardanelami in otoki Marmarskega morja je zaprt. Angleške vojne ladje obstreljujejo vsak parnik, ki se ne ravna po novih navodilih.

London, 23. septembra. (Izv.) Reuter poroča iz Carigrada, da se kemalistične čete grupirajo pri Ismidu, kamor je prišel tudi že Mustafa Kemal paša.

Zarota proti grškemu kralju

Atene, 23. septembra. (Izv.) Oblasti so prišle na sled zaroti, ki si je dala nalogo, da vrže sedanji režim. Vojaški šef policije je bil aretiran, pričakovati pa je še nadaljnjih aretacij. Rojalistično časopisje zahteva, naj se takoj proglasi v državi, v prvi vrsti pa v Atenah, obsedno stanje.

VILJEM SE RES POROČI!

Berlin, 23. septembra. (Izv.) Vsi protesti rodline bivšega cesarja Viljema proti njegov zopetni poroki so bili zavrnjeni. Oficialna zaroka bo objavljena že v najkrajšem času, poroka pa se bo vršila 5. novembra po holandskem civilnem pravu.

forme v ljubljanski komuni je nemogoče misliti na njen času primeren napredek. Ravno tako je pa tudi še nešteto naprednih ljudi v Ljubljani, ki niso pripravljeni samo na korist konservativnemu gospodarstvu odpovedati se naprednemu načelu, menda zato, da bi klerikalci po preizkušnih metodah lahko nemoteno razvijali svojo ofenzivo.

Položaj pred občinskimi volitvami v Ljubljani je danes še nejasen, dasi nas ločita samo še dva meseca do volitev. Običajnega volilnega bojnega razpoloženja ni še videti, kar dokazuje, da bi se dalo s pametnim sporazumom najti primeren izhod. Moderna komunalna politika, četudi je gospodarska, je brez socialnih in naprednih načel nemogoča.

Madžarsko-češki konflikt

Bratislava, 23. septembra. (Izv.) Čehoslovaško poslanstvo v Budimpešti je danes ustavilo vidiranje potnih listov, ker so madžarske oblasti aretirale češkega železniškega uradnika Vrbovskega, ki se je mudil na obisku pri svojih sorodnikih. Vrbovsky je o priliki okupacije severne Ogrske po Čehoslovakih stopil takoj v njihovo službo, v sled česar ga madžarske oblasti obtožujejo veleizdaje. Čehoslovaška vlada je že ponovno intervenirala, a brez uspeha. Zato je pričakovati še nadaljnjih represalij in tudi pritožbe na Zvezo narodov.

KRALJEVA ZAHVALA NAŠIM ŠAHISTOM.

Ljubljana, 23. septembra. Na pozdravno brzojavko, ki je bila poslana Nj. Vel. kralju z večera, prirlejenega od jugoslov. šahistov dr. Milanu Vidmarju, je prejel predsednik ljubljanskega šahovskega kluba danes naslednjo zahvalo iz kraljeve kabinete pisarne: Po najvišjem nalogu Nj. Vel. kralja ima kraljeva kancelarija čast se Vam zahvaliti za izraze udanosti, ki ste jih predložili Nj. Vel. kraljstvu v imenu jugoslovanskih šahistov povodom proslave uspehov Slovenca dr. Vidmarja na mednarodnem šahovskem turnirju v Londonu.

ZOPETNO PODRAŽENJE ŽELEZNICE V AVSTRIJI.

Dunaj, 23. septembra. (Izv.) Ravnateljstvo južne železnice naznanja, da bo do 8. oktobra zopet povlašeni tarifi za potniški in blagovni promet.

Važni sklepi ministrskega sveta

NADALJNE CARINSKE ODREDBE PROTI DRAGINJAM. — ZUNANJE POLITIČNA VPRAŠANJA. — TRGOVINSKE POGODBE.

Beograd, 23. septembra. (Izv.) Danes od 16. do 20. ure je imel ministrski svet sejo, na kateri so se najprej prečitale poročila dr. Ninčiča, ki bo takoj po svojem povratku v Beograd referiral vladi o pogajanjih v Marijanskim Laznih, Pragi Parizu in Londonu.

Minister za socialno politiko dr. Zerjav je referiral nato o prisilnih ukrepih, ki jih predvideva zakon o pobijanju draginje. Zahteval je med drugim, naj se v vsej državi uvedejo enotne cene živih. Ministrski svet je sklenil oprostiti carine uvoza žita v našo državo, izvoz žita ostane zaprt z visoko carino; moka pa se more začasno izvažati brez carine, ako se plača mlevarina in ako se oddaja mekinje za krmiljenje. Dr. Zerjav je poročal tudi o pogajanjih, katere je imel z ministrom Pueljem o prehrani pasivnih krajev.

Zastopnik zunanjega ministra minister Stanić je naznanil, da so ga danes dopol-

dne obiskali angleški, grški in italijanski poslaniki, da se informirajo o zunanje-političnem položaju, posebno o vprašanju, kakšno stališče bo zavzela naša vlada v vprašanju Tracije. Pomočnik zunanjega ministra Gavrilovič jim je izjavil, da jim bo minister Ninčič, ko se vrne iz Pariza, sam dal potrebne informacije.

Minister Trifković, ki je sinoči došel iz Pariza, je sporočil, da želi kralj, da se reši vprašanje kraljeviča še preden se sam vrne v Beograd, kar se bo zgodilo najkasneje do dne 1. oktobra.

Nato je ministrski svet ratificiral konvencije s Čehoslovaško glede uvoza piva in izvoza vina in dal ministru trgovine pooblastila za sklep trgovinske pogodbe z Rumunijo.

Sklenilo se je nato še, da se poviša izvozna carina na surove in predelane kože in da se zniža izvozna carina za bukov les.

Nova pragmatika in draginjske doklade

POROČILO POSL. REISNERJA ZASTOPNIKOM DRŽAVNIH NAMEŠČENCEV.

Ljubljana, 23. septembra.

Nocoj ob 20. uri se je vršil sestanek zastopnikov raznih uradniških organizacij v restavraciji pri »Mraku«, na katerem je nar. poslanec prof. Reisner poročal o sedanjem stanju službene pragmatike in o vprašanju draginjskih dokladov.

Sestanek je otvoril predsednik Osrednje zveze g. Lilleg in oddal takoj besedo poslancu prof. Reisnerju, ki je uvodoma podal kratko zgodovino o postanku sedanjega vladnega načrta. Omenja posebno, da »Glavni savez državnih nameštenikov« v Beogradu ni pripravil za zakonodajni odsek skoraj prav nobenega materiala, in da je Slovenija v odlični meri omogočila sedanje delo zakonodajnega odbora glede službene pragmatike. Osrednja zveza za Slovenijo s svojim predsednikom g. Lillegom in vladnim svetnikom g. dr. Sterko ima pri tem delu neoporečno velike zasluge. Sodniki se žal do zadnjega časa niso interesirali za to vprašanje in tudi profesorji, izjemši vsesliške profesorje, niso kazali za pragmatiko posebnega zanimanja. Z zadovoljstvom ugotavlja, da je današnji sestanek dokaz živostanovske zavesti. Zakonodajni odbor je s pričetkom pozitivnega dela vili v vse vrste državnih nameščenec novega življenja in novih nad Opažati je pa, da časopisje ne izvršuje tako svojih dolžnosti glede tega vprašanja, kakor bi moralo in da je beganje državnih nameščenec pripisovati raznim člankom, kojih pisel ne poznajo vprašanja državnih nameščenec tako, kakor bi ga morali. Kdor ima dobrhi misli in predlogov, naj posveti svoje zmognosti odseku, ki ga je v to svrbo ustanovila Osrednja zveza.

V obče je zanimanje pri poslancih za naše vprašanje čudovito majhno. Službena pragmatika nam mora biti predvsem za varovanje proti partizanstvu, ki je danes žalobno še vedno v cvetu. Osnova zakona je dobra in to nam mora biti v prvi vrsti v zadoščenje. Kar se tiče stavljenja na razpoloženje, si ne smemo delati prevelikih skrbí. Dolžnost zakonodajnega odbora bo, da usmeri te dolžbe sistematično za vse pokrajine in dosedanjim zakonom primerno. Vsi smo si na jasnem, da službena pragmatika po dosedanjem načrtu ne bo prinesla definitivnega izboljšanja gnotnega položaja. Zato je govornik predložil, da bi se že v zakonu uvedel sistem službenih prejemkov na podlagi zlate valute. Seveda je to problem, ki si ga upa dandanes malokdo načeti. Predlog bo treba proučiti. Zato je

bil osvojen predlog, da se vsopredno s službeno pragmatiko revidira tudi uredba o draginjskih dokladah. Lažje je to zaradi tega, ker ministrski svet lahko izpreminja uredbne o draginjskih dokladah, dočim mu je vsaka izprememba zakona (v našem slučaju pragmatika) po ustavi nemogoča. Tudi stopnjevanje kreditov, ki bi se morali spraviti v sklad z izdatki, bi bilo po tem načelu nemogoče. Zato je ta drugi izhod praktičnejši.

Praktična izvedba službene pragmatike bo seveda pred novim letom nemogoča, ker je treba prevesti enormno število uradnikov v njihovem zvanju odgovarjajoče položaje. Tem važnejše je, da se takoj revidirajo draginjske doklade.

Veliko vprašanje je, kako naj se uradniki, oziroma uslužbeni grupirajo v poedine kategorije.

Treba je pravično opredeliti vse državne uslužbence v tiste položaje, ki jim po dosedaj veljavnih različnih pragmatikah že doslej pripadajo. Tu je treba največje pazljivosti, zlasti tudi glede poduradnikov in slug, za katere načrt ne razlikuje nobenih položajev. Samo ob sebi umevno pa je, da mora nižji uslužbenec s 15 službenimi leti doseči drug položaj, kakor na novo vstopivši, ker je znano, da tekma pospešuje napredek. Osrednja zveza bo morala v bližnjih dneh natančno proučiti material, ki se tiče razpredelitve državnih nameščenec v poedine grupe. Važno pri tem osnutku je, da službena pragmatika ne sme tangirati politične svobode državnih nameščenec, ki im je zaobsežena po ustavi.

Izvajanja posl. Reisnerja so bila sprejeta ponovno z živim odobravanjem. Predsednik Osrednje zveze Lilleg se prof. Reisnerju zahvali za obširno poročilo in ga prosi, da tudi v bodoče posveti delo vprašanju državnih nameščenec. Prepričan je, da bodo imeli tudi penzionisti starega kova v poslancu prof. Reisnerju vnetega zaščitnika. Poslanec prof. Reisner obljubi, da bo zvest svojim obljubam in da bo kakor doslej tudi v bodoče ščitil interese upokojujencev in da bo porabil vso svojo delavno moč, da se zahtevam starih penzionistov ugodí že s tem zakonom.

Korčno je posl. Reisner odgovarjal na razna podrobna vprašanja ter dajal obširna pojasnila. Predsednik Lilleg je krasno uspel sestanek zaključil med burnim odobravanjem udeležencev, ki so zborovalni prostor napolnili do zadnjega kotička.

Političen umor v Rusiji

Predsednik Čeke postal žrtev atentata.

Berlin, 23. septembra. (Izv.) »Rula« poroča iz Moskve, da je bil 21. septembra ljudski komisar Deržinski, bivši predsednik zloglasne Čeke, umorjen. Podrobnosti o atentatu manjkajo.

SKLICANJE FINANČNEGA ODBORA.

Beograd, 23. septembra. (Izv.) Predsednik finančnega odbora Voja Veljković je brzojavno pozval člane k seji dne 26. septembra. Na tej seji se bo razpravljalo o zakonskem načrtu glede neposrednih davkov.

PRVA SEJA DRŽAVNEGA SVETA. Beograd, 23. septembra. (Izv.) Predsednik državnega sveta je sklical prvo sejo državnega sveta za 10. oktobra tega leta.

Borza

Curih, devize: Berlin 0.385, Newyork 5.36, London 23.64, Pariz 40.72, Milan 22.52, Praga 16.90, Budimpešta 0.215, Zagreb 1.825, Sofija 3.20, Varšava 0.07, Dunaj 0.0075, žigosane 0.007%.

Berlin, devize: Rim 5942.55 - 5957.45, London 6217.20 - 6232.80, Newyork 1405.74 - 1409.26, Pariz 10.736.56 - 10.763.45, Svica 26.367 - 26.433, Dunaj 1.80 - 1.845, Praga 4394.50 - 4405.50, Sofija 843.90 - 846.10, Bukarešt 900 - Zagreb 1900

Odkritje spomenika vojvodi Mišiću

V nedeljo je bil v cerkvi domače občine našega velikega vojskovodje v Ribnici svečano odkrit skromen spomenik vojvodi Mišiću. Slavnost se je izvršila v prisotnosti odposlanca Njegov. Veličanstva kralja p. pukovnika Trifunca, načelnika generalštaba generala Petra Pešića, komandanta drinske divizije pukovnika Drag. Kostića, žene in sina pokojnega vojvode, narodnega poslanca P. Markovića ter mnogo višjih in nižjih oficirjev, civilnih uradnikov, zastopnikov raznih korporacij, meščanov iz Valjeva, kakor tudi ogromne množice seljaštva iz bližnje okolice.

Spomenik je jako skromen, kakor je bilo tudi življenje vojvode vedno skromno. V cerkveni zid je vzdana velika marmorna plošča, na kateri je utisnjena fotografija vojvode in z velikimi črkami vpisano njegovo ime, kakor tudi imena 375 borec iz občine Gornja Toplica, ki so junško poginili v borbah za svobodo.

Pri cerkvenem obredu v mali, lepo okrašeni cerkvi, je pel zbor vojakov djačkog bataljona, kateri so rodom iz raznih krajev naše kraljevine, tudi iz naše lepe Slovenije. Po lepih govorih župnika in profesorja Perovića je zavrnila muzika drinske divizije posmrtni marš. S tem je bila cerkevna slavnost končana in sledila je prisrčna narodna zabava.

Rubnica je ena od najlepših vasi v dolini Kolubare (okr. Valjevo), leži ob reki istega imena in je obdana od prastarih šum, ki dajejo temu znamenitemu kraju romantičen značaj. Ribnica je oddaljena 24 km od mesta Valjeva, 3 km od Struganika — rodnega sela pokojnega vojvode in nekoliko kilometrov od Rudnika — mesta, od katerega je srbskemu orožju v zadnji prošli vojni potekla prva slava po inicijativi in zaslugi vojvode Mišića. V Ribnici je pripristi kmečki fantelek Živojin R. Mišić pohajal ljudsko šolo, ki še danes čuva kataloge iz onih let (1865./66.). Dečko je pokazal tu svoj prvi uspeh. Drugi razred ljudske šole je dovršil z »dobrim« uspehom (takratna najboljša ocena). Iz malega kataloga vaše šole je prešlo njegovo ime v kataloge: gimnazije, vojne akademije, generalštabne šole, velike Nikolajevske akademije v Rusiji in per aspera ad astra v zlato knjigo zgodovine našega ujedinjenja in vsega vojskovanja.

Popoldne so vojniki djačkoga bataljona v spremstvu vojne muzike izvajali sokolske vežbe »Jugoslavije«. Vojak dijak Slovenec je objašnjeval pomen posameznih nastopov. Divne vaje predstavljajo vso bol, vse trpljenje, borbo in poštovanje našega naroda. Tu vidimo malo Srbijo v početku svetovne vojne, ošabno Avstrijo, kako je napadla, ogorčeno borbo srbskega in vsega jugoslovanskega naroda za obstanek, evakuacijo Srbije, muke in trpljenje naših vojakov na Krfu in otoku Vidu, nove priprave naše vojske za predstoječe velike borbe, pa herojski povratek naše armade ob zmagovalnem zvoku marša »Hej trubača« in milo glaseče se melodije narodne himne. Pred nami se je dvigala v divni iluziji markantna postava herojskega vojvode na konju v pozni zmagovalca, z roko izprošeno na naše kraje, kateri še niso osvobodjeni. Lice vojvode je žarelo z refleksom sreče in zadovoljstva, ker vidi v svojem rojstem kraju cvet mladine Slovenije, Hrvatke in Srbije, kako bratsko združeni izvajajo sokolske vaje, kako ga časte in se mu zahvaljujejo za vse, kar se je on trudil in tudi dosegel za njihovo ujedinjenje.

Na vse navzoče, zlasti tudi na priprosto ljudstvo je napravila svečanost najgloblji vtis.

V. Vujić.

Šestdesetletnica

(Anton Martin Slomšek † 1862.)

Pred 60. leti je umrl v Mariboru škof Anton Martin Slomšek. Navadno smo doslej praznovali 10, 25, 50 in 100letnice, letos pa praznujemo po višji naredbi naše šole Slomškovo 60. letnico. Vzrok te proslave je sledeči: Neki zlikovec se poškodovani desko na hruski, pod katero je 12letni Slomšek izborna prestopal šolsko skušnjo. Človek bi mislil, da bodo pošteni ljudje zlikovce in jim navili ušesa — potem pa bodo desko popravili in z domačo šolo proslavili ta dogodek. Slučaj usode pa je hotel, da bodo ta dogodek slavile vse slovenske šole.

Pri slavnostnih prilikah govorimo seveda samo o najlepših lastnostih slavljenca. Zato bomo ob tej priliki poudarjali samo Slomškove zasluge za našo slovensko stvar, dasi bodo mnogi porabili to slavnost tudi za svoje namene. Prav je in spodobi se, da slavimo spominske dneve naših mož, — seveda je treba posebno v šolah v tem oziru izbrati prava in najvažnejša imena in samo o pravih in najvažnejših jubilejih.

Slomšek je bil rojen istega leta kakor Prešeren (1800) in je bil celo nekaj časa njegov sošolec — po svojih nazorih, po življenju in delu, pa je pravi Prešernov antipod. Kakor stoji Prešeren na eni strani kot predstavljatelj slovenskega probujajočega se in svobodno se razvijajočega duha —

O novem občinskem volilnem redu

Po novem občinskem volilnem redu dobi v občinah z lastnim statutom relativno najmočnejša kandidatska lista predvsem polovico vseh za enega zmanjšanih odbornikov. Ostala nezasedena odborniška mesta se razdele na vse kandidatke liste po proporciji.

Vzemimo na primer izid poslednjih občinskih volitev v Ljubljani. Oddanih je bilo 7688 glasov. Od teh so dobili: demokrati 2809, klerikali 1554, narodni socialisti 1326, komunisti 1051, socialisti 808, samostojni kmetje 140 glasov. Novi občinski odbor šteje 49 odbornikov. Po novem volilnem zakonu bi na podlagi razmerja pri zadnjih volitvah dobili demokrati kot relativno najlažji takoj 24 mandata. Ostalih 25 mandatov se zasede po sledečem računu: Najprej se razdeli skupno število glasov 7688 za eno zvišanim številom še ne zasedenih občinskih odborniških mest, torej s 26. Številka 295, ki jo tako dobimo je volilno število. S tem je treba deliti števila glasov, ki so jih dobile posamezne kandidatke liste. Tako dobe JDS 9, SLS 5, NSS 4, komun 3, socialisti 2 mandata. Ker vsota teh odborniških mest (23) ne doseže še števila vseh nezasedenih odborniških mest (25) je treba nadaljna dva mandata dodeliti listam z ozirom na preostanke. S tem pripade prvi mandat socialistom, drugi komunistom.

Po novem volilnem redu bi torej na podlagi gorenjih števil izgledal občinski svet ljubljanski takole: Demokrati 24 + 9 = 33, SLS 5, NSS 4, komunisti 3 + 1 = 4, socialisti 2 + 1 = 3 mandata.

III. zasedanje Zveze narodov

Na programu je bila vrsta vprašanj, za katere se je pripravil material v Svetu tajništva, komisijah in podkomisijah.

Med najvažnejša vprašanja, ki jih je trebalo rešiti, se je obse pristevalo avstrijsko finančno vprašanje. Drugo je vprašanje ustave Zveze narodov. Kanada je predlagala, da se črta dosedanja deseti člen pogodbe Zveze narodov, po katerem so se vsi člani obvezali, da bodo branili sedanja ozemlja vsakega člana Zveze narodov v celoti in današnji obliki. Holandska pa je predlagala, da naj veljajo le pri Zvezi narodov registrirane pogodbe med državami, tako da so tajne pogodbe izključene. Norveško-švedski predlog predlaga stalno razsodiščno komisijo za spore med članicami Zveze narodov. Daljni referati se tičejo tehničnih vprašanj, in sicer gospodarske in finančne komisije, komisije za transport in tranzit in komisije za organizacijo zdravstvene službe, zlasti za pobijanje epidemij v istočni Evropi.

Mešana komisija, sestavljena v to svrbo pri II. zasedanju Zveze, ima podati referat o razoroženju. Predlog lorda Cecilia zahteva 1.) splošno razoroženje; 2.) zagotovitev sigurnosti poedinim državam s sistemom občin in posebnih dogovorov; 3.) ustanovitev organa, ki bi pazil, da bo razoroženje resnično. Admiral Seegrave je skupno z marchesom di Saluzzo in polkovnikom Requinom predlagal, naj se washingtonski dogovor o pomorskem razoroženju razširi tudi na one države, ki niso podpisale tega dogovora.

Za leto 1923. se mora sestaviti poseben Zvezni proračun, zlasti za stalni »Stol mednarodne pravičnosti«.

Namen je predložiti referat o ruskih beguncih, posebna komisija referat o pobijanju trgovine z opijem, druga za pobijanje trgovine z ženami in deco, in končno komisija za stalno mednarodno sodelovanje. V njej sta n. pr. Bergson in Einstein.

Na programu so dalje manjša politična vprašanja, tako protest Litve proti poljski zasedbi Vilne. Poljski zunanji minister Narutowicz je pa najostreje protestiral, da bi se to vprašanje vzele v pre-

tes, Ker je že rešeno z ljudskimi glasovanjem. Na II. zasedanju so bile kot članice sprejete v Zvezo Estonska, Litva in Latviska, na III. pa soglasno Madžarska, ki je dala garancije za izvrševanje trianonske mirovne pogodbe. Končno je važna točka zasedanja manjšinsko vprašanje.

Ves ta program pa ni prvovrstno aktualen, ker ne obsega glavnih in temeljnih predrin vprašanj svetovne krize. Ta vprašanja so: reparacijsko, rusko, istočno in jadransko-srednjeevropsko-balkansko. Od te četvorice najbolj zreli za ureditev sta reparacijsko in istočno, prvo radi evropske gospodarske krize, drugo radi grškega poraza.

Senzacija Zeneve je, da utegneta obe vprašanji priti na III. zasedanju izven programa na temeljit razgovor. Lord R. Cecil je predlagal, naj Zveza narodov takoj ukrene potrebne za ureditev problema mednarodnih dolgov in reparacijskega vprašanja. Francija je po svojem zastopniku Jouvencelu pristala na predlog, da se otvori debata o tem vprašanju. S tem je prelomljena intransigentna njena tradicija od zmage do danes.

S tem dejstvom pa zadobi Zveza narodov mahoma novo, neprimerno večjo avtoriteto kakor doslej. Napravljen je prvi večji korak, da postane ta institucija s časom pravi mednarodni avtoritativni forum.

Politične beležke

Dr. Ravniharju v odgovor. Doktor Ravniharj je začel v »Slov. Narodu« ofenzivno. Povedali smo že, da ne strelja prvič nazaj v lastne vrste. Leta 1907. je v »Novi Dobi« delal gospod omoli »Slov. Naroda« slične in še hujske očitke kot jih sedaj dela nam. Ko mu je narodno - napredna stranka pozneje poverila državnozbornski mandat, je bilo zopet vse prav in dobro. Dr. Ravnihar odklanja odgovornost za JDS, ni pa tega nikdar storil, dokler je bil njen poslovodni predsednik in poverjenik. Ko je prišlo do spora med njim in predsednikom drjem. Kukovcem, se ni hotel podvreči razsodišču glavnega odbora stranke v Beogradu, pred katerim bi imel priliko dokazati, da je on v pravu. Navzlic vsem izživljanjem hočemo v samozatajevanju iti do skrajnih granic, ker smo si svesti odgovornosti, ki jo nosi vsak resnično napreden človek baš sedaj, ko je bolj kakor kdaj potrebna enotnost napredne fronta. Zato bomo potrpehli, dokler se ne prepričamo, da so se gotovi gospodje res odločili, razbiti demokratska vrste.

Vsak dan druga načela. Kdor čita razne politične članke »Jugoslavije«, ki izjemoma ne klevetajo, mora dobro paziti, da se mu ne zavrti v glavi. Specijaliteta tega lista je med drugim, da je sposoben v eni in isti številki braniti dva razna nasprotujoča si principa. Mi smo že opetovano imeli priliko opozoriti na poedine posebno drastične slučaje. To zbirko lahko da nes pomnožimo. Naši čitatelji se še spominjajo, da smo začetkom julija vodili polemiko s programatičnimi izvajajci organa »Jadranske banke«, ki so se tikala položaja Nemcev v naši državi. Ker je bil pod dotičnim člankom podpisal dr. Rybář, smo stvar vzeli resnejše. Takrat je »Jugoslavija« obtoževala vlado in ne vemo koga še, da se Nemce šikanira in jih je branila, češ, dovolj je, da so mirni državljani, ne zahtevajte od njih, da pokažejo svojo lojalnost do države in tisti list, ki je v prvi dobi svojega obstanka kar besnel v radikalizmu proti Nemcem, je pričel dolžiti — demokrate, da so preradikalni. Sedaj je zapihal drug veter in »Jugoslavija« je naenkrat ogorčena nad Nemcem prijaznim kurzum in ostro obsoja »popustljivo in prizanesljivo politiko« napram Nemcem, katere obtožuje neelojalnosti proti državi. Seveda je sedaj kriva

vsem versko slostvo (»Kerščansko devišstvo« 1834) in prevode Kristofa Šmida. Ko se je začelo ilirsko gibanje, se je tudi on oglašil med ilirci, saj je bil svoj čas v Senju. Iz njegove šole je izšel potem naš največji koroški ilirce in Slovan — Matija Majar Ziljski. Leta 1837. je bil v Ljubljani in stala bila s Prešernom skupaj v gledališču, kar je bilo takrat — po njegovem lastnem sporočilu — nekaj nenavadnega. Prešeren mu je celo nagajal, da ga bo zatožil Pavšku. Sla sta skupaj k večerji in Prešeren mu je izročil oni znani epigram:

Ker stara para zlomek devišta preveč vzela, je njega mlajši Zlomšek prodajal ga začel.

Oba nekdanja sošolca sta bila sedaj vsak na drugi poti v življenje. V tej dobi se je Slomšek pečal z zbiranjem narodnih pesmi in to ga je privedlo, da je zložil tudi mnogo svojih, ki so postale splošno znane. (»Prejubo veselje« itd.) Pri nas se je namreč večkrat skušalo »pohujšljive« narodne pesmi nadomestiti z boljimi. Kot župnik je Slomšek videl, da je treba ljudstvu praktične vzgoje in tako je nastala njegova knjiga »Blaže in Nežica« (1842), ki pomeni korak naprej v našem šolstvu. Štari šomaštri, ki so še učili na plateltofe, so dobili knjigo, ki je imela v sebi življenjsko vrednost, s tem pa se je tudi šola bolj približala ljudstvu. Sicer to ni bila nova iznajdba, bilo je to v smislu dobe. L. 1846.

vlada, očitno »demokracija« (kdo pa?) »Nemcem prijazne« politike, kakor je bila pred dvema mesecema kriva »Nemcem sovražne« politike. Vsaka beseda je seveda tu odveč.

Kratek intervju. Urednik beogradske »Pravde« se je v skupščini setal z dr. Korošcem in ga vprašal, koliko je resnice na vesteh o razcepu v klerikalni stranki; dobil je seveda odgovor, kakor ga je pričakoval: »Niti govora!« A ustavljen je Gosarjevega »Novega Časa«? »Gosarjev list,« odgovor dr. Korošec, »ne izhaja več, ker dolguje tiskarni 250.000 dinarjev.« Kako, da stranka sama ugonablja svoje organe, saj je znano, da se od partijskih listov nikoli ne računa na dobiček? »Tu so tudi drugi razlogi vmes!« odvrne dr. Korošec in obrne uredniku ledja.

Republikanci v Črni gori. Poslanca srbske republikanske stranke Jaša Prodanović in Krsta Pejović sta dne 18. t. m. imela v Podgorici zborovanje, ki pa je bilo zelo slabo obiskano. Prodanović je govoril proti današnjemu režimu, posebno pa je Pejović napadal vlado in narodne poslance, trdeč, da so korumpiranci in parasiti na državnem organizmu. Črna gora je pač hvaležen vilajet srbijanske opozicije.

Po svetu

Smirna po požaru. Požar v Smirni je pogasen. V evropskem delu mesta je uničil najlepše zgradbe, tako gledališče, hotel Splendid, palačo Smirna, krasno italijansko šolo ter večino konzulatov. Škoda se ceni nad 400 milijonov frankov. Kakor javlja Agencija Stefani ni bilo toliko žrtve, kakor se je sprva poročalo. Najbolj pa so trpeli Armenci. Med Angleži je mrtev edino neki zdravnik, ki so ga ubili na stanovanju. Za 15.000 beguncev iz notranjosti, ki so ostali v Smirni, skrbi ameriški Rdeči križ. Skupno je 200.000 ljudi, ki so pobegnili pred Turki, in to v glavnem Grki in Armenci. Železnice angleških in francoskih društev pa niso poškodovane.

Einsteinova teorija in solnčni mrk. Astronomi in učenjaki iz vsega sveta so se zbrali v mestu Wallalu na severovzhodnem obrežju Avstralije, 150 angleških milj južno od Brooma, da so opazovali 21. t. m. solnčni mrk, kar je bil ta v Wallalu, ki je ves september brez dežja, posebno dobro viden. Posebno važnost bo imela ta znanstvena ekspedicija zato, ker bo ugotovila na podlagi opazovanj solnčnega mrka, ali je Einsteinova relativitetna teorija pravilna ali ne. Vso ekspedicijo je financiral bankir Crocker iz San Franciska. Ves svet že težko čaka poročil iz Wallala, ki lahko krenejo naše znanstvo na povsem nova pota.

Prosveča

Historična razstava v Ljubljani (Obrtna šola) bo odprta samo še danes in v ponedeljek dne 25. septembra. Danes ob 10. uri popoldne bo razlagal občinstvu razstavljena dela vseučiliški profesor dr. Izidor Cankar, popoldne ob 2. uri pa msgr. Viktor Šteska za delavstvo. Kdor si razstave še ni ogledal, naj to gotovo stori danes ali jutri.

Sokolsívo

Sokolom! V triglavskem pogorju se je ponesrečil češki abiturient Emanuel Kusy iz Prage. Ponesrečenec je ravno letos dovršil srednjo šolo in prišel na počitnice v Jugoslavijo, kjer ga je zadel smrt. Bil je tudi član Sokola Praga III. Pogreba, ki se vrši danes, v nedeljo ob 2. uri popoldne v Mojsirani, se udeležijo tudi deputacija ljubljanskih Sokolov.

Ljubljanski Sokol začne zopet redno telovaditi v prenovljeni telovadnici (Narodni dom) v ponedeljek dne 25. septembra pojedine po sledečem arniku: —

je postal Slomšek opat v Celju in še istega leta lavantinski škof. V tej dobi so tri važne stvari, ki so mu ohranile spomin:

Leta 1845. je začel ustanavljati Mohorjevo družbo, ki je pozneje imela svoj pomen za naše ljudsko slostvo; leta 1846. je začel izdajati »Drobtinice«, ki so bile namenjene predvsem nabožnemu čitvu, in leta 1860. je premetil škofijo v Maribor.

Kmalu po letu 1848. se je začel v javnosti boj med vero in narodnostjo. Celó »Slovenska Bčela« je prinesla o tem (1851.) daljšo razpravo, ki pa prihaja do zaključka, da se vera in narodnost krijeta. Avstro - ogrska vlada, ki se je bala revolucionarnih narodnosti od leta 1848., je hotela porabiti vero v svoje namene. Svobodna narodnost je tudi cerkvi nevarna, ker ne respektira avtoriteto. Zato je nastal konkordat med državo in cerkvijo, da se narodi spet nauče pokorščine. Kot škof je moral Slomšek izpolniti svojo dolžnost. Imel je v Mariboru težko stališče, kar se je pokazalo ob priliki, ko se je otvorila čitalnica. L. 1862. je umrl in leto na to je slavila njegova škofija z vsemi cerkvenimi in drugimi slovesnostmi tisočletnico prihoda Cirila in Metoda na Vel. Moravo, kar je mogočno povzdignilo narodno zavest na naši severni narodni meji. Njegovi spisi so bili in so še priljubljeno ljudsko čtivo, posebno za pobožni svet, ker nosijo na sebi močan katoliški pečat svoje dobe.

moska čeca (od 8. do 13. leta): terek in petek od 5. do pol 7. ure. — Ženska deca (od 6. do 14. leta): ponedeljek in četrtek od pol 5. do tričetrt na 6. — Moški naraščaj (od 14. do 18. leta): ponedeljek in četrtek od 6. do pol 8. ure. — Ženski naraščaj (od 14. do 18. leta): sredo in sobota od tričetrt na 6. do 7. ure. — Člani (od 18. leta). I. oddelek: ponedeljek, sredo in petek od pol 8. do pol 9. ure; II. oddelek: iste dneve od pol 9. do pol 10. ure. — Članice (od 18. leta): torek in sobota od 7. do 8. ure. — Vpisovanje v posamezne oddelke vedno pol ure pred začetkom telovadbe. V naraščaj in deco so sprejema samo proti pismenemu dovoljenju staršev, oziroma njih namestnikov. — Zdravo!

ZAHVALA ČESKEGA SOKOLSTVA.

Predsedstvo Česke Obce Sokolske je poslalo Jugoslovanskemu Sokolskemu Savezu sledeči dopis:

»Mili in dragi bratje!

Predsedstvo ČOS. je sprejelo takoj v prvi svoji seji, ki se je vršila po Vašem uspelem zletu v Ljubljani, z zadoščenjem in z velikim veseljem na znanje poročilo staroste dr. Scheinerja, načelnika dr. Vanička in predsednika zletne komisije br. Vincenca Štepaneka o tem, da je naš zlet k Vašemu bratskemu narodu z ozirom na Vašo veliko požrtvovalnost, bratsko pomoč in ljubezen končal s popolnim uspehom, kajti stvoril je novo, nerazdružno vez med obema našima narodoma ter združil naše in Vaše Sokolstvo.

Dobro se zavedamo, da je bila to predvsem Vaša prijateljska pomoč in požrtvovalnost, s katero ste se lotili vseh del, ki so bila potrebna, da se je zmozel uresničiti ta naš zlet, vsled česar smatramo za svojo prvo dolžnost, da se Vam najiskrenejše zahvalimo za vse.

Vaš prelepo uspeši zlet je znova dokazal nezlomljeno in nezlomljivo čilost jugoslovanskega Sokolstva, kakor tudi moč vseh treh združenih jugoslovanskih plemen, združenih v en nerazdružljiv, mogočen in zmagovit Savez. Bili smo srečni, da smo zamogli prisostvovati temu prelepemu prazniku slovanske moči in vzajemnosti. Čestitamo Vam iskreno k popolnemu uspehu zleta.

Česko-Slovenska Obec Sokolska Vas pozdravlja ter Vam želi obilo uspeha pri pozletnem delu.

Na zdar!

Sport

SPORTNI TEDEN 1922.

Lahkoatletične tekme.

so se pričele večerj popoldne na igrišču »Ilirije«. Tekmuje se v vseh panogah za prvenstvo Slovenije. Udeležba tekmovalcev je velika, a žal omejena samo na glavne ljubljanske klube, dočim Maribor in Celje manjkata. Konkurenca je ostra, rezultati nad vse povoljni, saj je med njimi en jugoslovanski in več slovenskih rekordov. Zlasti razveseljuje dejstvo, da tekmuje lepo število novincev, ki nam obetajo lepo bodočnost tudi v lahki atletiki. Včeraj doseženi rezultati so:

Tek 100 m: 8 tekmovalcev, 2 predteka. Finale: 1.) Perpar (Prim.) 11.2 (slov. rekord), 2.) Valtrich (Prim.), 3.) Modic (J.).

Škok v višino brez zaleta: 4 tekmovalci 1.) Lojk (J.) 137.5 cm (jugoslov. rekord), 2.) Golob (LSK.), 3.) Vilhar (IL).

Škok v višino z zaletom: 5 tekmovalcev 1.) Borštnar (IL) 155 cm, 2.) Lojk (J.), 3.) Beneč (IL.).

Škok s palico: 6 tekmovalcev 1.) Turk (IL) 275 cm (slov. rekord), 2.) Zabjek (IL.), 3.) Škodlar (IL.).

Krogla: 7 tekmovalcev 1.) Podobnik (J.) 10.275 m, 2.) Kuta (P.), 3.) Šepetavec (IL.).

Disk: 6 tekmovalcev 1.) Bašin R. (P.) 29.55 m, 2.) Modic (J.), 3.) Bašin A. (P.).

Tek 800 m: 4 tekmovalci 1.) Vidmajer (IL) 2:11 (slov. rekord), 2.) Bončina (J.), 3.) Zanetič (P.). Ostra borba.

Troskok: 5 tekmovalcev, 1.) Vidmajer (IL) 11.31 m (slov. rekord), 2.) Perpar (P.), 3.) Miklavc (J.).

Strela 4 X 100 m: 7 štafet, 2 predteka. V finalu 1.) Primorje I. 47.2 sek., 2.) Ilirija I., 3.) Primorje II.

Skupna klasiifikacija prvega dne: Ilirija in Primorje po 33 točk, Jadran 21, LSK. 3 točke.

Današnje tekme:

Dopoldne ob 9. motociklistična dirka na progi Gaštal-Medvede, popoldne ob 13. start kolesarski dirki za prvenstvo Slovenije na 100 km dolgi progi Ljubljana-Vransko-Ljubljana. Cilj ob ¼ na 16. na Dunajski cesti pri 2. km.

Dopoldne ob 11. štafeta skozi Ljubljano na progi: Igrišče Ilirije, Gosposvetska Bleiweisova, Aleksandrova, Dunajska, Gosposvetska, Igrišče Ilirije. Obeta se oster boj.

Popoldne ob 15. na igrišču Ilirije nadaljevanje lahkoatletičnih tekem: teki na 200 m, 400 m, 1500 m, skoki v daljavo, met kopja, olimpijska štafeta. Istotam rokometna tekma za prvenstvo Slovenije.

S. K. Primorje - S. K. Hermes. Danes ob 16. uri se vrši na igrišču S. K. Primorja ob Dunajski cesti za artilerijsko vojašnico prvenstvena tekma med obema kluboma. Hermes je mlad prvorazreden klub, ima nekaj prav dobrih igralcev ter igra z veliko ambicijo in elanom. Danes nastopi še v močnejši postavi kakor zadnjič proti Iliriji. Ker se gre za obstoj v prvem razredu, zate bode borba zanimiva in ostra. Sodil bode g. Ochs iz Celja. Napovedana predtekma med Primorjem rez. in Slovanom se vsled lahkoatletičnega mitinga ne vrši.

Politični odmevi.

Mi in sosede

Z Italijo še vedno ni sklenjen dogovor, čeprav so pogajanja že v juliju toliko napredovala, da je po ureditvi nekaterih podrobnosti 31. julija t. l. naš zunanji minister dr. Ninčič pooblaštil našega poslanika v Rimu Antonija Jevčiča, naj podpisuje pogodbo z Italijo in je že tudi naša vlada imenovala zastopnike Jugoslavije za mešano komisijo, ki naj bi izvedla končno razmejitve in izdelala organizacijski statut za Reko. Do podpisa pogodbe pa vključ vsemu ni prišlo, ker je izbruhnila italijanska vladna kriza. Nova italijanska vlada je v avgustu nastopila z novimi zahtevami glede italijanskega manjšinskega šolstva v Dalmaciji. Pojavila se je misel, da se sploh prekinejo pogajanja z Italijo in da se ves spor predloži Zvezi narodov; nova poročila so vedela povedati, da bo v kratkem to vprašanje likvidirano. Stvarno pa se naš spor z Italijo nadaljuje in Italija vodi na vseh frontah nam sovražno politiko.

Drugi naš zunanje-politični problem je razmerje do Bolgarske. Ker Bolgarija sploh ni odgovorila na kolektivno noto Jugoslavije, Rumunije in Grške zaradi neprestanih vpadov bolgarskih čet, so 13. avgusta imenovane države izročile Bolgariji novo kolektivno spomenico, v kateri so jej zagrožile trgovsko blokado, če ne prepreči bolgarska vlada komitskega delovanja. Bolgarska je na to spomenico odgovorila vsaj nekoliko zadovoljivo, tako da ni bilo treba pričeti z zagroženo blokado, vendar pa vprašanje še ni rešeno in v kolikor je komitska akcija ponehala, ne gre zasluga bolgarskim uvidem, marveč našim obmejnimi četam. V svoji izjavi novinarjem je minister dr. Ninčič to bolgarsko obnašanje z obžalovanjem označil kot nesmiselno, ker si Jugoslavija želi, da bi se sosedski odnosi z Bolgarijo zboljšali.

Te dni bi imel biti rešen jugoslovansko-madžarski spor radi 26 prekmurških vasi, in sicer na konferenci jugoslovanskih in madžarskih delegatov v Ženevi. Če ne pride do sporazuma, bo vprašanje predloženo veleposlaniški konferenci, ki ima nalogo varovati strogo izpolnitev mirovnih pogojev.

Med najvažnejšimi dogodki naše zunanje politike je gotovo konferenca Male antante v Pragi in v Marijskih Laznih. Tukaj sta se 25. avgusta Beneš in Pašić dogovorila o skupnem nastopu pri reševanju avstrijskega vprašanja. Na to se je definitivno formulirala nova češko-jugoslovanska zavezniška pogodba, koje načela so se bila določila že poprej v Genovi in v Beogradu. Novi dogovor obsega obširen sistem medsebojnih jamstev. Med ključnimi nove pogodbe, ki je bila podpisana v Marijskih Laznih 31. avgusta in koje točni tekst se objavi po obojestranski ratifikaciji, je zlasti treba naglasiti veljavnost garancijskega dogovora tudi za vse druge dogovore, ki jih ena obeh držav podpisuje s tretjo, in obveznost, da bosta obe državi enotno postopali v vseh političnih in diplomatskih akcijah ter da stopita v slučaju opasnosti takoj v medsebojni stik, da se opasnost odstrani. Dogovorjeno je razven tega, da se bo pogodba dopolnila tudi še z vrsto gospodarskih, finančnih in pravno-političnih dogovorov, tako da je pogodba v Marijskih Laznih dala temelj za jasno formuliranje vseh stremeljenj obeh držav, vezanih z najožjim prijateljstvom.

V isti sistem spadajo pogajanja Male antante s Poljsko. Vršila so se 27. in 28. avgusta v Pragi z udeležbo rumunskega zunanjega ministra. Program

praskih pogajanj se je pred vsem pečal z vprašanji, ki so bila na programu ženevskega III. zasedanja Zveze narodov. Ugovoril se je sporazum za jedinstven nastop, kakršen se je obnesel že v Genovi, dalje glede podrobnosti vprašanja narodnostnih manjšin, ter glede volitve zastopnikov Male antante in Poljske v odbor Zveze narodov.

Praskim pogajanjem je sledil obisk poljskega državnega šefa Pilsudskega v Bukarešti.

Grški poraz je iznova postavil Malo antanto pred košljive probleme, ki se bodo reševali sporazumno z Zahadno antanto. Jugoslovanski in rumunski interes je zlasti, da se ohrani balkansko ravnotežje in da Bolgarija ne dobi prilike in sredstev, da bi proti nam v velikem izvrševala ono politiko, ki jo v malem vodijo njeni komitaši. Zato bi skupna turško-bolgarska meja, bolgarski izhod čez Odrin na Dedeağaç in zavzetje istočne Trakije lahko pomenilo za nas, da smo dobili za hrbtom močnega sovražnika, zelo opasnega v kakršnemkoli drugem v bodočnosti možnem konfliktu.

Okrog Male antante

V hrupu, ki se dviga okrog nas vzpričo najnovejših zapletljajev zaradi Carigrada in Trakije, smo skoro preslišali pomemben govor, ki ga je imel zadnji madžarski ministrski predsednik o zunanje-politični situaciji. V svojem govoru je priznal ta vodilni madžarski državnik, da veže Madžarsko in Italijo poseben tesnejši sporazum, ki ga je sklenjen v ožidleg preteče — slovanške nevarnosti. Madžarska se tedaj sklicuje javno na Italijo, pri kateri je iskala in našla zaslombo zoper Malo antanto, v kateri vidi prodiranje slovanške nevarnosti.

V Rumuniji bi bili sicer z Malo antanto zadovoljni, ako se jim ne bi zdelo preveč slovanska. Resnica je, da je Češko-slovanska in Jugoslavija smer in značaj politike Male antante. Ker odgovarja ta, recimo slovanska smer tudi rumunskim interesom, je Rumunija zaenkrat zadovoljna z njo. Ravno te dni pa smo zopet slišali enunciacije voditeljev rumunske konservativne stranke, ki zahteva preorientacijo rumunske politike v smeri naslonitve na stare centralne narode srednje Evrope, Nemce in Madžare. To je navsezadnje staro stališče rumunskih konservativcev in vzpričo prošle politične prakse v Rumuniji vsaj za enkrat nenevarno.

Morda iz istih krogov se pojavlja znova vest o stremljenju po personalni uniji med Rumunijo in Madžarsko. Ako kombiniramo te vesti z onim, kar nam je povedal grof Bethlen, imamo zopet pred očmi poskus osnutka italijansko-madžarsko-rumunske alijanse. Poskusni predlogi in načrti carinske in gospodarske unije med Italijo in Avstrijo nam kažejo nadaljno smer teh grupacijskih osnutkov, ki pa so ostali zaenkrat le muha enodnevnic.

Te dni se je mudil v Bukarešti sam Pilsudski, vrhovni predstavitelj poljske republike. Mi vemo, da se imajo Poljaki z Rumuni pomeniti marsikaj, vse, kar se menijo, pa se nanaša na Rusijo. Računajo, da pomeni 30 milijonov plus 16 milijonov vendar precej obzira vredno silo, kateri tudi moskovska vlada ne bo mogla kar tako diktirati svojih nazorov. V tem slučaju bi Moskva potrebovala nekoga, ki bi stopil z bodalcem Poljski za hrbet. To bi bila Nemčija, ki bi gorenje vrednote

nekoliko prevrgla. Iz Nemčije pa vodi pot političnega koncepta preko Dunaja v Pešto in bržkone še dalje; ta pot pa se s prejšnjo križa in nas pušča v nesigurnosti. Tisti, ki mora računati z ruskim ali nemškim sovraštvom, ne more računati z italijanskim prijateljstvom.

V tej točki tiče še neznani vozi bodoče politike v srednji Evropi in z njo vred tudi uganke nadaljne usode Male antante.

Med odločitvami

Še vedno stoji v ospredju orijentsko vprašanje. Še vedno ni jasno, kako se bo zakrenil nadaljni razvoj spora za Carigrad in Dardanele. Grčija je stopila v ozadje, kakor da je ona najbolj postranski činitelj v tej pravdi. Težišče akcije se je preneslo na Anglijo.

Ožine zapirajo izhod iz Črnega morja. Problem njih posesti se mora tedaj presojati z drugačnega stališča nego presojamo usodo kakega drugega običajnega mesta. Tu ne prihaja v poštev samo narodnostni ali historično-politični moment, marveč pred vsem prometnogospodarski. Sicer pa tudi v narodnostnem oziru stvar ni tako enostavna. Glede Carigrada sicer niti do danes še nimamo pravih statističnih podatkov; vse kar vemo, bazira na zelo problematičnih cenitvah. Gotovo je le, da eksistira poleg Turkov zelo veliko Grkov, baje $\frac{1}{3}$ do $\frac{2}{3}$, dalje tudi mnogo Armencev ter Židov in naposled obilica raznih narodnih drobcev, kakor je že običajno v vseh orijental-skih obmorskih mestih.

Bilo bi tedaj, ako imamo pred očmi vprašanje definitivne ureditve dardanelsko-carigradskega problema, edino pravilno, da upravlja ožine komisija, sestojeca iz zastopnikov vseh onih držav, ki leže ob obrežju Črnega morja. To bi bile poleg Turčije in Rusije še Rumunija in Bolgarija. Tako se v glavnem glasi tudi ruska boljševiška teza. Toda danes je zelo negotovo, če se da ureditev dardanelskega vprašanja urediti na ta način, to tudi v slučaju, da Turki pristanejo na nevtralizacijo in demilitarizacijo ožin. Kajti ožine v posesti kontinentalne države so vedno neprimerno močnejše orožje, nego ako so v posesti maritimne sile. Tega se je zavedala Anglija, zato je želela, da bi dobila upravo ožin v roke Grčija, ki bi se angleški volji nikdar ne mogla zoperstavljati. Kako pa si Turčija predstavlja posest Dardanel in Carigrada, je razvidno iz okolnosti, da absolutno vztraja ravno na vrnitvi Adrijanopolja, ki predstavlja najbolj proti severozapadu, v kopni smeri, pomaknjeno utrdbo ožinske trdnjave.

Je pa naposled povsem nejasno, kaj namerava Rusija s Turčijo, ko tako forsira njeno ekspanzijo. Da ji je ljub in dobrodošel vsakdo, ki prizadeva neprilike antanti in njenim satelitom, to je obče znano. Toda kljub vsemu dvomimo, da bo vladalo med moskovsko in angorsko vlado trajno tako prijateljsko razmerje, kakor doslej. Danes pač aseda drug drugega potrebuje, zato se tako razumeta. Kadar pa bi bila Turčija v definitivni posesti ožin, pa bi bržkone napravil Rusiji pokazala istotoliko malo naklonjenosti, kakor nekdaj napram carskim vladam.

Zdi se tedaj, da leži težkoče problema v tem, da se oni sili, ki vlada na ožinah, fizično onemogoči, zlorablja njih posest. Po tem načelu je primerno, da se Odrin prisodi — Bolgariji, da se dardanelška ožina porazdeli in evropske strani ne poseduje isti, ki ima v posesti azijski breg. Kakor hitro pa se Turki lahko zapro za dardanelске topeve, tedaj lahko postanejo vsak trenutek gospodar vsega prehoda kljub vsem drugačnim mednarodnim določbam.

Socialistična demokracija Nemčije

Berlin, 21. septembra.

Zedinjenje obeh socialno-demokratskih strank Nemčije je izvršeno kljub odporu nekaterih ortodoksnih trdovratnežev na obeh straneh. Zastopniki večinske, takozvane Scheidemannovske socialistične stranke, in skoraj enako močne »Neodvisne socialistične stranke« so se dogovorili na akcijski program, ki so ga množice nemškega delavstva sprejele z velikim in radostnim soglasjem. Ujedinjalni program obsega dnevne zahteve in jih formulira z jasno in neprikrito besedo. Je sicer provizoričen, in prihodnje leto bo izpopolnjen, toda že je v njem naznačena smer, katere se bo držal tudi bodoči veliki program enotne nemške socialne demokracije.

Iz akcijskega programa govori duh gorliškega programa večinske socialistične stranke. Primerjajmo ž njim neumerjeni in zaslepljeni akcijski program iz Leipziga, ki so se ga nezavisni tako trdovratno držali še do pred kratkim, — potem je še le razviden velikanski korak, katerega je nemška socialna demokracija storila z ujedinjenjem. To, kar pove akcijski program, je manj zanimivo, kakor ono, kar je izpuščeno in s tem opuščeno. Iz sprejetih točk govori razumevanje vodilne ideje zadnje knjige Kautskega: da so problemi socializma tembol težavni in zapleteni, čim bolj se jim približujemo, in da še daleč niso tako enostavni, kakor je mnogim izgledalo pred štirimi leti. Ta notranja slabost pa nikakor ne dovoljuje, da opustimo vsako nado in čakamo na vedno nove revolucion-ske prevrate, kakor pridigajo komunisti.

Kulturni pregled

Prof. Maks Pirnat:

Vseučiliški profesor dr. Karel Strekelj

Ob desetletnici njegove smrti.

Med mojimi učitelji na dunajski univerzi so bili nekateri znameniti možje, kakor nedosejni slavist Jagić, resni slov. zgodovinar Jireček, originalni klasičist Giltbauer, temperamentni pedagog Vogt, duhoviti in rezki germanist Schönbach, živahni estetik Berger. A nobeden se mi ni tako priljubil kakor slavist dr. Karel Strekelj, ki je najugodnejše vplival na moje strokovno izobrazbo. Saj je predaval slavistiko — predmet, ki sem si ga bil izbral za življenjski poklic; razen tega pa je bil tako ljubezven, dobrohoten in odličen učitelj, da smo ga vsi slušatelji brez izjeme spoštovali in ljubili.

Žal, da sem poslušal njegova predavanja le eno leto bilo je to v šolskem letu 1899/1900. Glavno njegovo predavanje je bilo takrat: Zgodovina slovanskega slovstva. Prejnjše leto je bil obdelal protestantsko in katoliško dobo naše književnosti in je začel zanimivo slikati ono mnogo obetajočo periodo prosvetljenega absolutizma, ko je bilo zavelo v naši kulturi kakor pomladanski dih. Prve šole se ustanavljali, izdajali šolske knjige za mladino kakor tudi poljudne spise za odrasle. »Academia operosorum« se je na novo oživila, dobili smo prvo zbirko posvetnih pesmi, pisali so prve drame. Z večjo roko in pravim umevanjem, z bistrim pogledom in mirno objektivnostjo je razvijal pred nami dr. Strekelj sliko te dobe: obširno in z očitvidnim spoštovanjem je opisoval življenje in delovanje Valentina Vodnika, tega pristnega, simpatičnega anakreontika, čigar doba znači za Slovence začetek stremljenja po nacionalni individualnosti. In tako je zanimivo nadaljeval o slovničarjih Metelku in Kopitarju, o zborniku »Čebelica«, ki je bila vršen plod in cvet romantične struje, in o nastopu Franceta Prešerna; jasno je razlagal njegove pesmi, navdu-

To so uvideli tudi nezavisni, ki so še pred nedavnim v Leipzigu odklonili svojo udeležbo v koalicijski vladi in zavrnili sodelovanje z buržoazijo. Po Rathenau-ovem umoru pa so privolili v vstop v vlado in se odločili na tesno sodelovanje s staro večinsko stranko. To v praksi ne pomeni nič manj, kot da so opustili eksistenco »neodvisne« stranke. Čim so se odrekli zahtevam iz Leipziga, so izgubili pravico do lastnega stranknega življenja.

Lahkota, s katero je bila izvršena ta operacija, dokazuje, kako daleč je že na predeloval pri nemškem delavstvu proces ozdravljenja. Ta treznost in prevdarnost mu je ravno tako v čast, kakor vidimo pri mnogih manjših strankah, frakcijah in skupinah nespametno trdglavost, neprevdarno zagrozenost, frazersko demagogijo in neki slepi fanatizem, ki bi bil vreden boljše stvari. Posebno je treba omeniti, da je prišlo do sporazuma brez posebnih dramatičnih prizorov. V taboru nezavisnih se je še največ upiral stari popularni Ledebour, ki je ujedinjenje označil za nekaj strašnega. Toda ves merodajni tisk obeh strank se je v izrednem soglasju postavil s tako odločnostjo za ujedinjenje, da je bila opozicija proti njemu prav slabotna.

Nova velika stranka je udarila v smer, ki jo kaže Kautsky, ni ortodokсна, ne zabranjuje strujanja misli in prevzema nase aktivno sodelovanje v vodstvu države ter s tem seveda tudi odgovornost. Ta smer je sreča za Nemčijo, za druge socialistične stranke pa je vzgled, ki ne bo smel in mogel ostati brez posnemanja.

Ujedinjenje obeh nemških velikih socialističnih strank je dokaz, da stopa socializem iz utopije v prakso in da hoče revolucionarno frazo nadomestiti s trezno in uspešno socialno politiko.

šeno povdarjal nedosežne njih vrline in se tako potrudil, da bi nam temeljito pokazal veličino Prešerna in njegov pomen. Ure tega predavanja so bile za slušatelje ure istinite vzpodbude in pravega navdušenja v najboljšem pomenu besede. Moč njegovega predavanja je bila v preprostosti, jasnosti in umerjeni razporeditvi izvajanj. Njegova ljubezen do resnice in njegova stroga nepristranost je prav tako imponirala kakor izogibanje praznih fraz.

Pri drugem predavanju — ob sredah zvečer — smo se praktično vadili v rušeni, katero je Strekelj posebno visoko ocenil in mojstrsko obvladal. Po teh vajah sva večkrat krenila s Strekeljem v malo pivnico Vida Mira v Harrachovi ulici in si privoščila kozarček ognjevitkega štajerca. Neprisiljeno sva kramljala o dnevnih novostih in političnih dogodkih, a kmalu sva prišla na polje, ki je bilo i njemu i meni posebno pri srcu, na polje naše tako živahno se razvijajoče književnosti. In tu sem se čudil, kako je bil Strekelj, čigar glavni predmet je bilo jezikoslovje, vedno natančno poučen o naši lepi literaturi, kako dobro je poznal vsako književno novost, bodisi zbirko pesmi ali prirovedno delo, in kako je v vsakem delu takoj izrekel svojo sodbo, ki je bila sicer tu in tam stroga, a vedno pravična in temeljita. Ne pozabne mi ostanejo te prijetne urice, ki sem jih preživel pri Miru v Strekeljevi družbi. Saj sem tu imel priliko, da sem spoznal njegov odkrit, skromen, blag značaj, da sem pogledal v to zlato slovensko dušo, polno ognja za vse lepo in resnično, polno ljubezni za dobrobit slovenskega naroda.

Takega kova je bil Strekelj učitelj in družabnik. Iste prednosti so ga čutile kot učenjaka in prijatelja. V mladosti se je posebno zanimal za leposlovje, v prvi vrsti za rusko in poljsko in pisal je »Ljubljanski Zvon« duhovite, mladostno entuziaslične članke o ruskih in poljskih beletristih in njih delih. V istem listu je ra delati; če ne gradi on, morajo graditi drugi, in če ne bi gradili ti, bi gradili morebiti tretji, še slabši. Če ni krepkega enotnega vodstva, zgradba ne pojde naprej; če pa bo zidal vsak zase, kakšna bo zgradba?

Tako je menda mislil J. Demetrovič, ko je pisal oni predgovor: zato govori o dekadenci inteligence in o njeni pasivnosti. Zato tudi govori o »Koncentraciji pozitivnih jugoslovanskih energij«.

Rekli smo, da prihaja njegova beseda v prvi čas. V Zagrebu so ploskali gospodu Veljkoviću. Tudi jaz sem ploskal. Lepo je govoril, a glasoval je svoj čas proti imenu »Jugoslavija«. Prepričani glede udeležbe ali neudeležbe v dem. klubu ni glavna stvar. Glavna stvar je, da se lepe in zdrave misli zagrebškega kongresa uresničijo. To bo stvar dela: prosvetnega, kulturnega, političnega dela. Kakor pa vse kaže, se začenja to delo zopet v znamenju destrukcije, podiranja in razdiranja, preprirov in podtikanja, namesto pozitivnega dela med narodom, kjer je vsak intelektualec poklican, da vrši svojo dolžnost, ako si neče nar. inteligence sama rebi spodkopati tal med lastnim narodom. Sava.

Dva brata

(Ruska narodna. L. M.)

Imel sem bogatega brata, jaz pa sem bil ubog. Imel je dve trgovini, z moko in z barvami, jaz pa ničesar. Pa mi je

Nedeljsko pismo

Zadnja številka »Jugoslov. Njive« prinaša kratak predgovor urednika g. Demetroviča, ki pravi v glavnem to-le: »Ko prevzemam zopet redakcijo »J. N.«, hočem napisati nekaj uvodnih besedi, ki naj služijo kot aktualna spodbuda vsem, ki so pripravljene delati in pomagati pri koncentraciji pozitivnih jugoslovanskih energij.

Jugoslovanska inteligenca nudi danes sliko razbite vojske. Ona ni samo med seboj na zunaj nezvezana in neorganizirana, nego je tudi na znotraj razdrojena. Jugoslovanski unitarizem, ki ga priznava vsa prava naša narodna inteligenca, še nima v nji svoje najtrdnje zaslombe. Temu vzrok je to, ker se jugoslovanska unitarska ideologija ni spreminjala v življenje in delo, oziroma, ker ideologije ni spremljal jugoslovanski unitarski realizem.

Zato preidimo vse meje in granice, zgrabimo pokrajinske in plemenske okove in bodimo eno ne samo v besedah, nego tudi v dejanju, ker homo le na ta način ustvari jugoslovanski nacionalizem.

To je naloga inteligence — sicer ona ni inteligenca, to se pravi, ne vrši funkcije inteligence v narodu.

V tem oziru ni mogoč nikak kompromis in nobeni razlogi ne opravčujejo jo oportunističnega postopanja inteligence. Vsak kompromis in oportunizem inteligence je enak samomoru in oamesto, da bi ona bila voditeljica, vodijo drugi dno.

In do tega je že prišlo. Inteligenca je izgubila krmilo iz rok in niti idejno niti realno ne predstavlja sile in moči v narodu. Boljševizem, radičevstvo in drugi podobni pojavi kažejo emancipacijo naroda od inteligence in so znak njene popolnega razkroja in kapitulacije, kakor v Rusiji.

Ali more kdo rusko bolezen destrukcije imenovati idealno stanje naroda? In vendar se zdi, kakor da hoče naša inteligenca pripomoči, da se ta bolezen loti tudi našega narodnega organizma. Naša inteligenca ne dela konstruktivno, ne razglaša sile naše rase, ki je zdrava in krepka, ona ne dviga, ne krepi, ne hrabri. Nasprotno: ona sugerira bolezen in slabost v literaturi in v umetnosti, ona postavlja kompromis kot princip v politiki, ona slavi pacifizem in nevtralnost kot največjo čednost. Treba je, da enkrat vse to nazovemo s pravim imenom: to je povojna dekadenca bivših ljudi.

»J. N.« je bila od prvega začetka predstavljateljica nacionalnega optimizma, in glasnica sile jugoslovanske rase — taka hoče biti tudi v bodoče. To je njen misel in njena aktualnost. Zato vabi vse, ki hočejo delati in pomagati h koncentraciji pozitivnih jugoslovanskih energij.

To se nam zde resne besede, izpregovorjene o pravem času. Ne navajamo jih zaradi revije, ki se sama priporoča s svojo izbrano in važno vsebino, ampak zaradi dogodkov zadnjih časov. Koncentracija pozitivnih jugoslovanskih energij! Ko bi bili mi od prevrata

sem porabili toliko svojih sil za zidanje, kolikor smo jih za podiranje, bi mogli pokazati lepše uspehe, nego sedaj. In inteligenca je bila prva policajna, da zida in gradi na temelju onih ideologij, v znamenju katerih se je vršil naš razvoj. Spomnimo se samo na čase deklaracije! Kako je rad sledil narod inteligenci v znamenju te ideologije, v kateri smo ga vzgajali skoraj vse stoletje! Takrat se ni nihče prepel za imena in malenkosti — vse je priznavalo enotnost, skupnost; ko pa je prišlo čas, da bi pristopili k delu in gradili v znamenju teh idej, je bila inteligenca ona, ki je začela motiti narod v njegovi veri in mu je začela razbijati ideologijo preteklosti.

In zgodilo se je, kar se je moralo zgoditi: narod je zavrgel ideologijo in inteligenca in je začel iskati glasnike novih gesel, ki naj bi mu prinela kaj boljšega. Taka gesla so navadno poceni in stanejo manj truda nego pozitivno delo pri veliki zgradbi, ki je namenjena bolročnosti.

Tako se je razvil Radič in velik del pozitivnih hrvatskih narodnih sil je postal negativen. Inteligenca pa je pri tem filozofirala, filozofirala namesto da bi delala. Ako je kdaj veljal pregovor: Najprej živeti, potem modrovati — je gotovo veljal v začetku našega novega narodnega in državnega življenja.

S filozofiranjem se grade države v knjigah — in tam se dajo, kakor dokazuje modri Platon in drugi — zelo idealno ustvariti — v življenju pa je

treba delati s časom, sicer čas potegne razmere za seboj in oni, ki filozofirajo, ostanejo ob strani. Ako hoče stavitelj zgraditi veliko palačo, je treba graditi po načrtu od kamena do kamena; najprej je treba opraviti glavno delo, potem pridejo spopolnitve, okrasli in notranja oprava. Med gradbo izpreminjati načrt ni dobro, posebno če je treba, da je hiša čim prej pod streho. Ako je kaj napačnega, se še lahko naknadno popravi.

Pa boste rekli Kaj pa, če so temelji napačni? Potem je vsa zgradba zanič. To je potem poglavje o principih. Ali se držimo načela: »de principiis non est disputandum« (t. j. c principit se ne sme dvomiti) — ali pa zavržemo principe.

Kakor se vidi, glede principov prevladuje v naši inteligenci prvo mnenje: edinstvo ostane. To je pokazal tudi zagrebški kongres. Torej je treba na tej podlagi graditi naprej. Toda nekateri nočejo, češ da »o nekateri mojstri, ki so zgradbo vodili, doslej marsikaj »pofusali«. Mogoče. Kdor dela, lahko tudi kaj pokazi, če ne on sam, pa tisti, ki mu pomagajo. To je, rekli bi, naravno in človeško. S tem še ni rečeno, da je vsa zgradba zanič in da se ne da še izboljšati.

Seveda tisti, ki gleda od daleč in estetizira, filozofira in kritizira — ne more ničesar pokvariti. On ima v mislih pred seboj najlepšo zgradbo in sanja lahko o nji noč in dan — a zgradba ostane v mislih ali k večjemu na papirju. Ako hoče kdo graditi, mo-

objavil klasično pisan nekrolog po svojem v obeh let zamrlim mladostnem prijatelju, slovenskem epiku in liriku Jožetu Pagliaruzziu-Krilanu. Pozneje se je popolnoma posvetil študiju slovenskega jezika in veljal v zadnjih letih kot najboljši slovenski jezikoslovec, kot najspretnejši etimolog in najtemeljitejši poznavalec slovenskega besednega zaklada.

Njegovo glavno delo pa je in ostane zbirka slovenskih narodnih pesmi. O tej zbirki se je izrazil veliki slavist dr. Vatroslav Jagić takole: «Ta izdaja je v vseh oziarih izvrstno uspeša, nič podobnega ne pozna do sedanjosti slovenske publikacije; da, takega obsežnega dela nima niti srbohrvatska ali bolgarska, niti češka ali poljska literatura». Strekljeva zbirka je večno živi studenec in vir slovenske narodne poezije; stvar beletristov pa je, da zajemajo iz njega. Kako se to uspešno napravi, nam je pokazal nadarjeni slovenski pisatelj Franc Milčinski v svojem znamenitem delu «Pravljice».

Kar je ustvaril Streklj kot učenjak, to je zanesljivo, izborna delo, to je produkt dolgih, neprestanih in iz ljubezni gojenih študij, produkt vztrajnega, smotrno izvrševanega učenjskega delovanja. Zato je Strekljevo ime v slovenskem učenem svetu na najboljšem glasu. Zlasti mi Slovenci bomo vedno s spoštovanjem izrekli to ime in spomin na tega dobrega, odkritega, značajnega moža, na tega pristnega sina našega skalovitega Krasa, ostane drag in neizbrisen vsem onim, ki so ga poznali.

Have, pia anima! Počivaj sladko gori pri Sv. Lenartu v Gradu, kjer je našla svoj mirni kotiček tudi naša pesnica Josipina Turnograjska!

Zgodovinar Fr. Komatar

Med vojno je umrl na Dunaju profesor Rajko Perušek. Bil je marljiv delavec na slovenskem kulturnem polju. V «Ljubljanskem Zvonu» je priobčil vrsto novel in novelet iz bosanskega življenja, poslovenil Njeguš-Petrovičev «Gorski venec» ter ga opremil s temeljitim komentarjem, udeleževal se je temperamentno debate o slovenskem pravopisu itd. V svojih mlajših letih je v Novem mestu agilno vodil društveno in družabno življenje, prirejal gledališke predstave, v Ljubljani je bil dolgo vrsto let predsednik Pisateljskega podpornega društva ter vesten in delaven odbornik Slovenske Matice.

In sploh je bil pokojni Perušek zanimiv mož. Predvsem ni bil filister! Zato je bilo prijetno občešati z njim. Imel je široko duševno obzorje in duhovito, dovtipno, često prav sarkastično znanje govorica je kazala moža, ki se zaveda svojega znanja in ki se ne boji povedati svojega mnenja. Zamera gor ali dol, Perušek ni skrilval nikoli svojega prepričanja. Bil je cel mož. Samosvoj, kakor iz enega liva. Morda zato marsikomu ne simpatizira. Kdor pa ne ljubi poprečnih, človeških šablon, živih kopij in plagijatov, tistemu je bil originalni Perušek prav posebno simpatičen. Med temi sem bil jaz.

In vendar — slovenske novine niso prinesle ob Peruškovi smrti niti kratkega nekrologa. Ni li to značilno —? Da je to le slučajno? Toda preteklo je že pet let po Peruškovi smrti, nekrologa pa še nisem čital. Morda je izšel v kakem šolskem poročilu? — Toda Perušek ni bil le šolnik, zato si je zaslužil, da se ga spomnimo javno...

Meseca junija je umrl profesor Fran Komatar. Tudi o njem vsesplošen molk. Tudi on je bil samosvoj, originalen mož. Toda drugačnega kova kakor Perušek. Življenje ga je zastirpilo in njegovo včasih jasno dušo zavilo v mrak. A v mladosti je bil vesel, objesten mladenič. Dragotin Kette, Josip Murn, Ivan Cankar, Oton Zupančič in drugi mladi lite-

ratje so mu bili tovariši. Saj je bil tudi Komatar literat še na gimnaziji in je objavil svoje prve spise kot akademik.

Že kot gimnazijec so ga cenili profesorji kot odličnega zgodovinarja in geografa. Še kot mladenič je najrajši stikal po muzejih in arhivih. Kot visokošolec pa se je dvigal nad vse tovariše kot temeljit in samostojen raziskovalec in mislec. In zvedelo se je o njem, da zna sestavljati rodovnike. Tako je za marsikatero visoko in bogato obitelj sestavil zapleten rodovnik. To delo mu je bilo hkratu vsaj plitev vir dohodkov. Tudi izvrsten heraldik je bil ter je užival med tuji velik ugled. Prejel je tudi državno potovalno ustanovo ter prinesel s seboj dragocenega znanstvenega gradiva. Marsikaj je napisal, a marsikaj vzel v pregodnji grob.

Fran Komatar je bil Ljubljčan, rojen 13. aprila 1875. v Kravji dolini (na Vidovdanski cesti) št. 5 pri «Ročarju». Oče mu je bil molar. Zelo skromno so živeli doma. Sin je obiskoval ljudsko šolo in dovršil gimnazijo z maturato. Nato je odšel na dunajsko vseučilišče. Tam je okušal vso bedo ubožnega študenta. Med temi študijami pa je že pridno zbral najvrednejši arhiv ter spoznal nekaj grafičnih arhivov po dunajski okolici. V jeseni 1899. je nastopil svojo prvo službo kot suplent na ljubljanski realki. Takrat je vztrajno študiral v ljubljanskem muzeju in po raznih arhivih na deželi. Leta 1905. v jeseni je prišel na gimnazijo v Kranju in ostal ondi do 26. julija 1914. Tega dne je bil mobiliziran in tekem vojne avanziral od prostaka do lajtnanta. Po prevratu je nastopil 1. decembra leta 1918. svojo poslednjo službo zopet na ljubljanski realki.

Lani je postal ob ustanovitvi Umetnostno zgodovinskega društva njegov prvi predsednik. Toda zbolel je, zanemaril svojo bolezen in že z visoko vročino prišel koncem oktobra v Kranj. Tam je ležal sedem mesecev; končno je bil primoran se odpeljati v ljubljansko bolnico (20. maja t. l.), kjer je po hudem trpljenju, vedno stoično molčec, na Vidov dan izdihnil.

V njegovi zapuščini so rokopisi iz dilaških let večinoma zgodovinske vsebine, dalje spisi iz njegovih visokošolskih študij ter zapiski iz raznih arhivov. Kot konservator «des k. k. Archivates» je mnogo potoval in sestavljal zbirke raznih arhivov, n. pr. dvornega arhiva, spise iz arhivov gradov v Planini, v Vipavi, na Turjaku in drugod. Potem so tu rokopisi šolskih knjig, ki jih je sestavil pred vojno in predeloval ter spisoval po prevratu. Pred vojno je spisal štiri zgodovinske učne knjige za srednje šole; deloma jih je sestavil sam, deloma v družbi s prof. M. Pircem.

Pokojnikova svakinja, gdca, učiteljica Roosova, mi poroča:

«Odkar sem ga poznala, je vedno pisal; nič si ni privoščil odmora. Pokojna moja sestra, njegova žena Tina, ga je večkrat s silo morala odtegniti od dela. Spominjam se, da sem ga večkrat v prejšnjih letih videla, ko je na levi roki postal svojo hčerko, z desno roko pa pisal. Kdor je k nam prišel, ga je dobil le za pisalno mizo. Prav tako je bilo po prevratu. Čim bolj je bil molčec, tem več je pisal. Ko je hodil iz Ljubljane v Kranj, je prinesel vedno s seboj nekaj dela, četudi je prišel samo za par dni. Vsake velike počitnice so bile zanj čas dela in nič si ni privoščil počitka. Tudi v boleznih je imel tik svoje postelje knjige in zadnji rokopis. In delal je, dokler mu ni zdravnik velel odložiti pero, da se pozdravi. Še o božiču je poklical k svoji postelji neko strojeopiko in naročil, kako naj mu prepíše njegovo zadnje delo.»

Ko se mu je proti Veliki noči obrnilo zdravje nekoliko na bolje, je bil ves srečen, češ, da bo mogel spisati, kar mu je bilo naročeno od Višjega šolskega sveta, oziroma Professorekega društva. «Potem» — je zatrjeval — «potem pa si privoščim oddih s svojima hčerkama v kakem samotnem kraju lepe naše domovine!» To-

da zopet mu je postajalo slabše. V bolnici je ležal 40 dni. Prestal je dve hudi operaciji: prvič so mu vzeli na hrbtu del rebra, nato je bil punktiran na trebuhu. Tožil ni; vse je mirno trpel in prenašal, samo da bi bil okrevan.

Bolezen si je nakopal med vojno. Ker vojak je bil prav do zadnjega dne. Starejši mož, profesor in ugleden znanstvenik je moral oditi k polku ter eksercirati kot navaden prostak. Spočetka je moral stražiti kolodvor v Kranju in Škofji Loki in spati v kolodvorskih skladiščih na tleh. Hudo mu je prizadelo, ko je stražil most pri Medvodah. Pravil je, da se je takrat ves tresel (bil je namreč «berg-in wasserscheu»). Še pozneje ni šel nikdar sam čez savski most, ne da bi se koga držal.

Pokojna žena se je vedno bala zanj; prosila je tuintam, naj bi se vendar zavzela za Komatarja, toda vse zaman. Slednjic se je zatekla k takratnemu deželnemu glavarju dr. Sustersiču in ga prosila, naj se zavzame za Komatarja na Dunaju. Ko pa je drugič vprašala, kaj je tam dosegel, je odvrnil dr. Sustersič: «Komatarja ni mogoče oprostiti, kajti na Dunaju še ni pozabljeno, da dijakov, ki so simpatizirali s Srbi, ni naznanil! Sivar se mora malo pozabiti; pozneje bo mogoče, kaj za Komatarja storiti.» In tako je ostal ubogi Komatar pri vojaki, žena pa je trpela dalje in umrla, preden je njen mož prišel domov.

Prišel je pač, a kdaj in kako! Do smrti utrjen, bolan in raztrgan od dolge hoje se je vrnil 15. novembra 1918. Med potjo je izgubil prav vse in rešil samo «Generalstabskarte», ki jo je imel in palico v roki. Vse drugo so mu pobrali. Toda kaj je moral ob takem povratku občutiti: žena v grobu, otroka v samostanu, njegovo službeno mesto pa zasedeno!

Iz življenja in sveta

Eleganca

«O eleganci bi se prav tako ne smelo govoriti, kakor o ljubezni. Obeh ni več, ako se ju le omenja,» je dejal na neki čanki mož, ki je imel veliko okusa glede ženske in obleke. Kaj je eleganca? Lažje je odgovoriti na vprašanje: kaj ni elegantno? Vse, kar je proti vladajoči modi, kar je pronansirano, kričavo, izjavljivo, nase opozarjajoče, bahaško ali zanemarljivo, zastarelo ali še nevideno, starostno ali rasti neprimerno, v barvah neharmonično, vse to je neelegantno. Škof Giovanni della Casa je v svoji knjigi «Il Galateo» koncem 16. stoletja postavil pravilo, da je elegantna le tista obleka, ki ne zbujajo pozornosti. V renesančni dobi so imeli ljudje baje toliko estetskega takta, da je skoraj vsak človek imel svojo modo, ne da bi se med seboj pobijale. Ako bi se dovolila toliko svoboda dandanes, bi bila neokusna in nekulturna zmeda v oblikah neznanost. V renesančni dobi, piše Jakob Burckhardt v svoji knjigi «Kultura italijanske renesanse», so smatrali tudi resni ljudje kolikor mogoče lepe in ugodne obleke za del popolnosti svoje osebe. Takrat so tudi učenjaki smatrali imeti lepe obleke za svojo dolžnost. Dandanes pa je mogoče, da je napisal nemški pisatelj na naslov nemških znanstvenikov: Mož, ki želi biti v družbi spoštovan, mora čediti ne le svoj intelekt, nego tudi svoje nohte, se mora pravočasno briti in striči, ne sme zanemarjati niti svojega perila niti svojega mišljenja ter biti vselej rekten. In te dni je pisal nemški praški list: Pri nas so ljudje, ki pišejo o estetiki, a hodijo v gledališče v kratkih hlačah. Slovenski dnevnik pa je poročal nedavno: V našem gledališču vidiš lahko leposlovca akademika v turistovski obleki in odpeti košulji! — Da ti ljudje niso elegantni, niti ne dostojni, ni dvoma. Moda je zakon, ki ga spočetka vse psuje, a končno vse obožuje. Ker moda je vlesila, ki predpisuje okus in eleganco.

Tako mu je vojna vzela vse, končno še čast in življenje. Zakaj obdružili so ga, da je avstrijski denuncijant. Dejstvo, da je moral že julija 1914. v vojsko in da se je vrnil z vojne šele med poslednjimi kot bolan berač, pa govori baš nasprotno. Avstrijskante in denuncijante je Avstro-ogrski poplajčevala z redovi, visokimi širžami in mišljoni, Komatarja pa je pahnila v bedo, nesrečo in smrt. Tudi disciplinarna preiskava proti Komatarju je potekla zanj čestno in je bil takoj zopet imenovan za profesorja v Ljubljani.

Toda bridkosti, ki jo je preostal zaradi tega sumničenja, in trpljenja na vojni je bilo tudi za orjaško njegovo osebo ter za njegovo flegmatično dušo le preveč. V delu je iskal utehe in zaščutenja, ali pa ju je res tudi našel, ne vem. So stvari, ki jih človek ne preboli nikoli, in zdi se mi, da jih tudi Komatar ni mogel preboleti. Kakor črv, ki ne miruje nikdar, je glodal v njem. Izgubil se je družbi ter molčal in pisal, pisal.

Na poti iz urada sem ga včasih srečal, ko je korakal domov mračen in vase zaprt. Jedva da sva izpregovorila nekaj banalnih besed. Morda pa je bilo prav zadnjič, ko sem ga vprašal, kaj piše.

«Šolsko knjigo. Zgodovino. Ampak ne dogodki, ne imena, nego ideje, valovanje duševnih struj tvorijo zdaj bistvo mojih knjig,» mi je pravil.

«In mnogo delaš?»

«Mnogo, ves dan — pozno v noč. Oh, če bi imel človek več časa in več svobode! Pa ugodno stanovanje in mirno življenje! Kako krasno polje je danes odprto vsakomur, ki hoče in more delati!»

Prijatelju in tovarišu v letih skupne mladosti v spomin naj bodo te vrste. Zaslужil jih je s svojim delom in s svojim trpljenjem.

Fr. G.—r.

Spanje in lepota

Kdor premalo spi, naglo ostari, postane v obrazu sivobled, dobil nagubano lice, motne oči in redke lase. Nič ni lepoti ženske nevarnejše, nego premalo spanja. Tega ni spoznala najprej Francija, ki se rada imenuje «dežela najlepših žensk», nego Anglija, dežela sporta in higijene. Zato ne spi nobena Angležinja višjih slojev manj nego 7 do 8 ur ponoči ter po obedu vsaj pol ure. Angležinja ne uporablja toliko lepotic, kolikor Francozinja, toda živi redneje in bolj higijenično. In njen uspeh je večji in trajnejši. Ker najdalje lepa in sveža je Angležinja. Ne mehkuži se, rada hodi, se močno giblje, goji sport, a predvsem dovolj spi. Spanje ji jemlje nervoznost, sitnost ter jo ohranja prožno in mladostno. Zlasti spanje po obedu, ki je lahko tudi le mirno ležanje v vodovrtni legi in udobni obleki, je osvežujoče. Toda hkratu se ne sme ničesar razmišljati. Kadar leže, odloži vse misli in skrb. Tega ne zna vsakdo, zato tudi težko zaspi ali nemirno sanja. Toda s treniranjem se človek privadi tudi ležanja brez misli in spanja brez sanj. Treba baje le volje in posreči se končno tudi ta umetnost. Angležinke znajo to umetnost, ne le najvišje dame, nego tudi žene iz ljudskih slojev. Vsaka si privoščiti čim več spanja ponoči in vsaj kratek počitek brez razmišljanja podnevi. Kar velja za ženske, velja seveda tudi za moške. Spanje in počitek sta najuspešnejši lepotic.

Značilno

Delegacija ameriške misije, odposlane na dunajsko medparlamentarno konferenco, je bila od naše vlade povabljena, da poseti Beograd. Američani so bili očarani nad lepim sprejemom in so posebno hvalili toplo prisrčnost, s katero so jih naši sprejeli v Beogradu. Tudi so se mnogo razgovarjali z našimi zlasti o raznih razmerah «Novega sveta». Pokazalo pa se je pri tej priliki, da Američani niso še čisto doma v novi evropski geografiji. Med ameriški senatorji je bil tudi eden, ki se piše enako, kakor neki državni predsednik, ki je svoječasno našel tragično smrt. Ta je vprašal nekega beograjskega novinarja: «Kako ste si to uredili in kako se pri Vas vrši volitev predsednika republike?» «Oprostite,» mu odgovori novinar, «mi smo parlamentarna konstitucionalna monarhija. Naš kralj je Aleksander II.» — «Aleksander?» odgovori senator. «Aha, da, da, je že prav! Spominjam se sedaj, da sem to ime nekje čital. — «Naši jugoslovanski prijatelji bi pač morali organizirati nekoliko propagande v Zedinjenih državah,» tako nam svetuje francoski list, ki objavlja ta resnični dogodek v zbirki svojih anekdot.

V isti zbirki najdemo drugo zgodbo o Nemcih, kako se norčujejo iz lastne mizerije. V Zenevi so vprašali odličnega nemškega državnika, kaj misli o silnem padcu nemške marke. Nemec se nasmeje in pravi: «Deviza je kakor deklet! Kadar je padla, ne vstane več rada.» Uboga Gretchen!

Ameriška pošta proti goljufivim oglasom

Ameriški Post Office Dept. je trdo za petami raznim goljufom, ki lovijo kaline potom oglasov v časopisih. Pred nekoli-ko dnevi so v enem dnevu storili konec kar štirim takim dvomljivim podjetjem, s tem da jim je bila odvzeta pravica, posluževati se pošte.

Da občinstvo postane bolj previdno, ko čita enake oglašne, naj navedemo te štiri slučaje. Prvi se tiče nekega A. P. Owens iz New Yorka, oziroma s pošto adresno v Še mnogih drugih mestih, ki je oglaševal neki električni pas «čudotvorne zdravilne moči». Poštni inspektorji so preiskali pas in niso mogli v njem najti zdravilne lastnosti za nikako bolezen.

Drugi slučaj se tiče neke Cleare Company v Texasu, ki je oglaševala neko

nekoč zmanjkalo drv. Moral sem brata prositi za konja. «Semen Ivanovič,» mu pravim, «daj mi konja, da grem po drva. Drv nimam, a brez njih je mrz.»

A brat se je razsrdil.

«Vrag te je prinesel baš sedaj! V obeh prodajalnah so ljudje, pa prilozesh. Vzeml,» pravi, «tam rjavca.»

Privedel sem konja, a sani ni bilo. Mati moja, kaj naj počnem sedaj? Zopet grem h bratu.

«Semen Ivanovič,» pravim, «dajte, prosim, sani, ne vem, s čim naj se peljem.»

Komaj da me ni udaril sprva, pa je rekel samo: «Vzeml tam, na vrtu.»

Prišel sem na vrt: ne vajeti ni bilo, ne duge, ne komata.

«Ti bi bil prosil vse,» mi pravi žena, «kar rabiš. S čim se bomo peljali sedaj?»

«No,» pravim, «v tretje grem k nje-mu, on me je že sedaj hotel pretpeti.»

Vzel sem konja, za rep sem ga privzal k vozu in si mislil: tako bo šlo brez komata. Pa sem si nasekal drv in jih naložil v sani. A konj ne pelje; pretežko mu je. Udarim ga z vejo, on potegne, pa odrta rep. Od vraga je to! Kako sedaj? Pa popeljem konja k bratu. Zagledal je, da je brez repa, pa je kričal name: «Kaj si počel, da si mu odrta rep? Pojdiva k sodniku!»

In peljal me je k sodniku. Na potu srečava bogatega mužika. Bogatin pa bogatina pozna. Pa pokliče brata.

«Semen Ivanovič,» pravi, «pridi, da pogledaš čašo čaja. Kam si se namenil?»

«Glej,» odgovori brat, «konja sem dal bratu, vrag naj ga raztrga, pa mu je rep odrta in sedaj ga peljem k sodniku.»

«Posadi ga na klop,» mu reče oni, «naj na to gorje malo pije.»

«Bes ga lopi, pasjega sina!» pravi brat, «sto rubljev stane konj, a on ga je pokvaril.»

Jaz pa sem premišljal samo, kako ni bo pred sodnikom. Bi-li ne bilo bolje, da se umorim? Hotel sem skočiti s klopi, kjer sem sedel, in z glavo udariti ob tla. Potem se je tudi vsa vaša sodba končala, si mislim. Komaj pa sem skočil, sem padel v zibelko. Žena tega bogatina je imela malega, pa sem njegovega otroka pobil do smrti.

Tedaj sta me že dva povedla k sodniku.

«Pasji sin ti,» pravita, «komaj je rodila, pa si ga ubil.»

A jaz ga nisem ubil nalašč, samega sebe sem hotel. Pa me peljeta k sodniku čez most. Jaz pa, ne bodi len, se vržem z mostu, a spodaj je po ledu na sanah peljal sin očeta v bolnico, pa sem tega očeta ubil. Sam sem se hotel ubiti, pa me je očividno rešil Gospod.

«Odkod je pa tebe prinesel škrtal,» je zakričal name sin, «kaj ubijaš ljudi!»

In vsi trije so me peljali k sodniku. «Izgubljen sem,» sem si mislil. «Treba je, da vtaknem kamen v notranji žep. Ako me obsodi, ga treščim z njim v čelo.» In pobral sem dva kamna.

Dospeli smo,

«Po kaj si prišel,» vprašuje sodnik mojega brata.

«Bratu sem dal konja, da gre po drva, pa mu je rep odrta.»

«Rep si mu odrta,»

«Da,» sem dejal in rožljaj s kamnom pod pazduho. Sodnik je mislil, da sem mu prinesel denarja.

«Le počakaj,» je dejal, «že porečem, kako bo s teboj radi tega. — In kaj je tebi?» vpraša bogatina.

«Semen Ivanovič,» sem povabil na čašo čaja, a ta — in pokaže na mene — «mi je otroka ubil.»

«Tudi to si storil?»

«Da,» sem odgovoril, zraven pa sem rožljaj pod pazduho.

«In po kaj si ti prišel?» vpraša sodnik tretjega.

«Očeta sem pod mostom peljal v bolnico, on pa je skočil z mostu in ga ubil.»

«Vse to si storil?»

«Da,» sem dejal; in zopet sem rožljaj pod pazduho. Sodnik je mislil, da imam tam celo pest novcev.

Pa si je mislil: soditi moram njemu v prid, od teh treh ne bom dobil ničesar. Obesil je medaljo na prsa in začel soditi:

«Semen Ivanovič,» reče mojemu bratu, «izroči mu konj, za tako dolgo, dokler mu ne zraste nov rep.»

«Je pač takšna navada,» si je mislil brat in je šel.

«A ti,» reče bogatinu, «oddaš mu svojo ženo in je tako dolgo ne vzemi nazaj, dokler ti ne pripravi lepega otročička.»

«Glej, kakšen vrag!» pravi bogatin in gre.

«No,» govori sodnik, «a ti mužik, položi ga v svoje sani in sam skoči nanj z mostu.»

«Kaj hočem,» pravi mužik, «pojdiva!»

Odložil je očeta, položil mene v sani, gledal nekaj časa, potem pa dejal: «E, tu ne bom skakal, le sam bi se ubil.»

Pljunil je na tla in odšel.

Tedaj me vpraša sodnik: «Koliko si mi prinesel?»

Jaz pa vzamem kamna v roke in mu rečem: «Ako bi vaše blagorodje ne razsodilo meni v prid, tedaj bi vas ubil s tem-le kamenjem.»

«Res bi me ubil?» se čudi sodnik.

«Da, ubil bi vas.»

«Glej vraga prokletega! Jaz sem mislil, da si mi prinesel denarja, a ti si me hotel ubiti s kamnom. Na, tu imaš dvajset kopejk, pa hodi z bogom!»

Vzel sem dvajset kopejk in šel domov.

Just in Pepe

(Građivo za ljubljanski roman iz vojne dobe.)

V večji družbi smo se razgovarjali o Ljubljani: koliko pristne jugoslovanske zavistnosti, škodoželjnega spletkarstva, koliko šuftarstva in nehvalečnosti je med nami. Pa se je uprl prijatelj:

«Pravite, da ni slovenske hvalečnosti? Nai vam dokažem nasprotno!

Bilo je l. 1915 na zimo. Rusija in Srbija sta se zagrizli v debela meča stare Avstrije. Germanski Vsezbob je zato z okrvavljenimi očmi in s penastim gobcem divjal in besnel proti Slovanstvu.

Slovenske jetičnike, božjastnike, pohabljenice in duševne bolnike so pošiljali na fronte. Kdor pa je bil zdrav, je bil vojak, še preden je pomolil svoj nos v naborno dvorano.

Tudi ravnatelj Just je bil potrjen. Načelnik Sokola, naprednjak, torej Srbofil, zdrav in kot dren trden mladenič!

«Ampak jaz ne pojdem!» si je dejal Just.

Just se je torej mazal, kakor se jih je takrat mazalo na stotisoče. Mazal se je naravnost in po ovinkih, uradno in privatno, pošteno in koruptno. A vse zaman... Just se je počutil kakor gad v precepu. Sikal je: «Ne grem pa ne grem!» — a nihče mu ni vedel več sveta, nihče mu ni mogel več pomagati...

Sedeli smo v kavarni «Union». Ogorčeni nad nesramno črevesno turistiko slovenskih klerikalcev, nad divljanjem ljubljanske policije in nad vandalstvom avstro-ogrskih armade. Hkratu pa polni vere v končno zmago antante. Živahno smo šepetali in se ozirali po ovaduhih.

Le ravnatelj Just je molčal in grdo gledal.

Tedaj je stopil v kavarno gospod ravnatelj Vlado Ribičič. V kavno rjavi uniformi, lep in ofrten kakor vselej, kadar je prihajal s sestanka. Bled je bil in nervozno so mu migale mišice po licih.

zdravilo iz zelišč, pripravljeno kaže od Chocaw-Indijancev in ponujeno kot »si-gurno« zdravilo proti tuberkulozi, nadu-hi, bronhitis in drugim boleznim pljuč in grla. Podjetje ni bilo v stanu dokazati, da dotično zdravilo ni prosta goljufija.

Skagit Bay Development Association, poslujoča tudi pod imenom Sparks & Dye, Seattle Wash., je bila tretje podjetje, ki se je ulovilo v mreže poštinih preiskoval-cev goljufij. Prodajali so »real estate« ob Skagit Bay, češ da je dotična zemlja ču-dovito rodovitna. Preiskava pa je dognala, da zemlja ni bila prav nič rodovitna, da jo je plima preplavljala in da ni niti mogoče zgraditi jezov, da bi se prodana zemljišča obvarovala proti poplavljenju.

Cetrti »tič«, kateremu je pošta ustavi-

la obrat, je bil neki U. M. Campbell iz New Orleansa, ki je izdeloval in prodajal patentni lek pod imenom »Vita«. Svoje zdravilo je oglaševal kot »Čudež dvajse-tega stoletja«, ki zdravi vse žlezočne sla-bosti, srčne bolezni, revmatizem in še precej drugih človeških nadlog. Ko so poštni inspektorji analizirali »Vito«, so našli, da »medicina« obstoja samo iz po-barvane vode, par kapljic zimeleznovega olja za dober duh in drobtine solitra. Našli so tudi, da Campbell ni niti zdravnik, niti kemik.

Na podlagi teh ugotovljenih goljufij je izdal poštni urad vsem poštom prepoved, da ne smejo več eksperimentirati pisem za imenovane goljufije trditi, in jim je s tem onemogočila nadaljno »poslovanje«.

nov prispevek k draginji. Umevno je, da vlada v gospodarskih krogih silno raz-burjenje. Industrijam preti nevarnost, da bodo radi nedostatka materiala morale prekiniti obratovanje, delavstvu pa gro-zil, da postane brezposelno. Vzpričo tega položaja sta trgovska in obrtniška zbor-nica ter Zveza industrijev brzojavno in-tervenirali, da se nevezdržnemu stanju takoj odpomore.

Novčna unija Male antante

Dinar in češka krona.

Na konferenci v Marijskih Laznih je bilo v razpravi več finančnih načrtov. Po-moščnik finančne ministra dr. Dušan Plavšić je sedaj dal dopisniku »Zagr. Tagblatta« nekaj pojasnil o eventualni fi-nančni kooperaciji med Českoslovaško in Jugoslavijo:

»Pri zadnjih pogajanjih smo tudi obšir-no razpravljali o finančni kooperaciji med nami in Čehi. V obojestranskem interesu je, da kolikor mogoče izginje diferenca med dinarjem in Kč. Še le potem se bo mogel pričeti večji promet z blagom med Čehi in nami. Češka nam sedaj pomaga pri dviganju dinarja. Ta pomoč bo kmalu še mnogo izdatnejša. Če se nam posreči dobiti od Češke kredit, da pokrijemo svoj dolg pri Narodni banki, bo stanje dinarja s tem utrjeno. Še le, ko si ustvarimo so-lidno in stalno gospodarsko zblizanje, bo naša medsebojna zveza zadobila polno veljavo in odločilno važnost. Ni izključno, da pride v doglednem času do novčane unije med nami in Čehi ohranimo v Mali antanti. Jasna je korist takšne novčane unije za vso Malo antanto. Se le z njo postane tudi gospodarsko važna zveza in odločilen faktor v srednji Evropi. Pozoj za takšno unijo se ustvarja z izenačenjem valute. Od nje do unije je le še majhen korak.«

Drobne vesti

— Slovenska banka, Včeraj se je vršil izredni občni zbor banke, na katerem je bil popolnjen upravni in izvoljen novi nadzorni svet. Izvoljeni so bili v uprav-ni svet gg. Gabriel Jelovec iz Vrhnice, Juraj Predović iz Zagreba, Karel Vokáč iz Ljubljane in dr. Kamušić iz Ljubljane, v nadzorni svet pa gg. Franc Terdina, dr. Dinko Puc in dr. Hinko Dolenc iz Ljubljane.

— Promet z devizami in valutami. Vla-da je dovolila trgovanje z devizami in valutami še sledečim bankam: Metropol, Savski banki, Beograjski komisionalni in Centralni kreditni banki v Beogradu, Tr-govski banki in Ljubljani, menjalnici Su-kri v Dubrovniku, Zedinjeni banki v Beogradu in Dobrovoljački banki v Zagre-bu, Inspektor finančnega ministristva, Ro-ža Matović, je odpotoval včeraj v Sara-jevo, da pregleda tamkaj poslovanje po-oblaščenih bank. Po dosedanjih poročilih bo vlada zaradi nedovoljenega prometa z devizami in valutami kaznovala prihod-nje dni še nekaj bank.

— Carinske olajšave za industrije in obrtnike v zmislu odloka 61.602/20. Ge-neralna direkcija carin je z odlokom št. 231 od 5. septembra odredila, da se pod premočjem iz toč. I/7 odloka št. 61.602 imajo razumeti vse vrste kamnatega pre-moga, torej tudi koks; iz tega sledi, da se pri carinjenju koksa po gori omeje-nem odloku ne plača noševina, če in-dustriji ali obrtniki uporabljajo svoje no-sače. Glede uverenj, ki jih v zmislu toč. II. in IV. odloka št. 61.602 izdaja min. za trgovino in industrijo, je predvidena nadaljnja olajšava v tem, da veljajo ne samo za eno ekspedicijsko, marveč tudi za več ekspedicijsko blaga, ki se uvozi v ro-ku, ki je v uverenju predviden. Uverjenja ki jih industrijem in obrtnikom izdajajo trgovske zbornice veljajo odslimal za eno računsko leto. Če bi v enem letu bilo več car. ekspedicijskih po odloku št. 61.602, se mora torej predložiti samo overen pre-pis s pozivom na št. deklaracije, ki ji je originalno uverjenje priloženo.

Gospodarska vprašanja

Novi carinski predpisi za prevoz domačega blaga skozi inozemstvo

Pomanjkanje ugodnih železniških zvez v naši državi, ki bi naj spajale posamez-ne dele našega ozemlja z drugimi kraji naše države, nas silijo, da se v takih slu-žajih poslužujemo železnice na sosednjih ozemljih. Take železniške zveze so n. pr. Rakke-Trst radi prevoza našega blaga v Dalmacijo, Radgona-St. Ilj-Maribor za prevoz našega blaga iz severozapadnega dela našega ozemlja proti jugu.

V stari Srbiji takih slučajev ni bilo, zato je pa tudi manjkalo tozadevnih predpisov. Tako so nam šele nove raz-me-re stavile potrebo, posluževati se v svrhu lažjega ekonomskega zblizanja po-sameznih pokrajin železniških zvez skozi inozemstvo. Ker bi analogno vporabljaj-nje uvoznih in izvoznih car. predpisov, ki morajo naravno biti strogo formalis-tičnega značaja, preveč oteževalo ali mo-rebiti celo onemogočilo tak železniški promet, se za take slučaje v vseh dr-žavah predvideva poseben postopek, ki naj bo kar najpreprostejši, ki pa naj vse-eno da potrebno garancijo, da se pri ta-kem prometu ne oškodujejo fiskalni in-teresi zemlje izvora.

Generalna direkcija carin je že v le-tošnji spomladi izdala take enotne pre-dpise, ki pa se niso izkazali zadostno praktični. Dosedanje izkušnje v tem prometu so provocirale v tem oziru po-polnoma nove določbe, ki jih vsebuje od-lok št. 235 od 5. septembra t. l. in ki se v njih v glavnem odreja sledeče:

Domače blago, ki se pošilja iz enega kraja naše kraljevine v drugi, pa mora tranzitirati i inozemstvo, se mora pri ca-rinarnici prijaviti z izvozno deklaracijo v triplikatu. V izvozni deklaraciji se mo-ra označiti: železniška proga, naziv vstopne carinarnice, ime deklaranta, število, oblika, znak in številke posa-meznih količev, bruto in neto teжина bla-ga in tarifiško označenje blaga po uvo-zni tarifi. Po carinskem pregledu se stavi blago pod carinski nadzor in opremi s plombami, če blago ni obsežno. Obsež-no blago se ne opremi s plombami.

Če je tako blago podvrženo izvozni carini, se morajo preračunati vse carin-ske pristojbine (carina in sporedne pri-stojbine), ki pa se ne plačajo v gotovem denarju, marveč samo garantirajo s ka-vicijo, garantnim pismom kakke pooblašče-ne banke ali pa z osebnim jamstvom. Carinske plombe se morajo plačati, če so stavljene na blago. Te garancije so podvržene še pristojbini iz tar. št. 47. Če pooblaščen prevozniki (železnice, pošta ali parobrodna društva) garanti-rajo znesek izvozne carine, odpade s tem garantiranje zneska od strani iz-voznika.

Za blago, ki je prepovedano za izvoz ali pa ki je podvrženo osiguranju valu-te, morajo izvozniki izdejskovati pre-dhodno odobritev Generalne direkcije ca-rin v Beogradu.

Carinsko odpremo za tak promet na-menjenega blaga izvršujejo redno samo obneje carinarnice, lahko pa tako bla-

go odpremajo tudi carinarnice v no-tranjosti, če se blago do meje prevozi samo z železnico ali samo s pošto ali samo s parobrodom.

Rok, v katerem se mora izvozno bla-go oddati vstopni carinarnici odreja od-pravna carinarnica v smislu čl. 115 car. zakona.

Kuvertirani in z naslovom opremljeni triplikati deklaracije ob enem z blagom se odda deklarantu ozi. lastniku, ki mo-ra vse to v predpisanem roku oddati vstopni carinarnici.

Duplikat izvozne deklaracije pa po-šlje odpravna carinarnica neposredno vstopni carinarnici po pošti.

Vstopna carinarnica sprejme blago od prevoznika na temelju duplikata oziroma triplikata izvozne deklaracije. Pre-voznik mora razven triplikata izvozne deklaracije vstopni carinarnici predložiti i uvozno deklaracijo v triplikatu, ki mo-ra vsebovati vse podatke izvozne dekla-racije.

Če na vstopni carinarnici pri carin-skem pregledu ugotovi, da so carinske plombe nepokvarjene in da blago odgo-varja naznačenim podatkom v deklara-cijah, se ne plača niti uvozna carina niti vspreodne takse izveznišči one, ki se morajo plačati vsakokrat, če je glede blaga bilo kakšnega posebnega oprava n. pr. tehtanje, prenos itd. Nato se blago izroči lastniku.

V teku 3 dni po izvršeni uvozni carin-ski odpremi blaga mora vstopna carinar-nica odpravni carinarnici vrniti triplikat uvozne deklaracije s potrdilom, da je iz-vozeno blago zares vstopilo zopet v naš teritorij. Na temelju tega triplikata mo-ra odpravna carinarnica lastniku vrniti položeno kavcijo oziroma garancijo.

Za blago, ki je prosto od izvozne ca-rine velja isti postopek, samo ni za tako blago potrebno polagati garancijo ali kavcijo.

Za prevoz blaga Radgona-St. Ilj-Ma-ribor velja poseben postopek s specijal-nimi olajšavami.

Popolen zastoj uvoza

Generalni inspektorat ministristva fi-nanc že tri tedne pripravlja novo odred-bo za promet z devizami in valutami. V tem času pa so smeli devizni odbori pri Narodni banki in njenih podružnicah iz-dajati le v izjemnih primerih odobrenja. Ta prehodna odredba je veljavna do všte-tega 20. septembra. Že ta odredba je skoro onemogočala uvoz. Sedaj pa je že tri dni, kar je prenehala veljavna, prehod-ne odredbe, nove odredbe pa še vedno ni, tako da je prepreden sploh vsak uvoz. Trgovina, industrija in obrt so od nove odredbe pričakovali olajšanje ne-znosnega stanja, ki ga je povzročila pre-hodna odredba, namesto tega pa se je zadnje tri dni položaj še do skrajnosti poslabšal. Blago sicer prihaja dan na dan k carinarnicam, toda se ne more odda-jati strankam. Trgovina, obrt in industri-ja ne morejo kriti najnujnejših potreb. Nagli pokvari podvrženo blago se kvari. Ležarina bo povzročila velikanske stroške, kar bo blago podražilo in doneso

»D-Du, J-Justi!« je zajecjal, ko je pri-sedel, »i-ich hab' 'ne brillante Idee.« — Imel je navado, prvi stavek govoriti nem-ški in pri tem jecljati. Nadalje je govoril slovenski in čisto gladko.

»Drja Možana poznaš,« je nadaljeval. »Mož je brez posebnega duha in brez re-noméja. Vsem advokatom gre slabo, nje-mu pa še prav posebno. Pravkar mi je tožil, da si ne zasluži niti za smotke. Po njegovim pisarnici predejo pajki mreže, on pa ždi za prazno mizo in čita romane. O kakem aktu nikjer niti sledu Niti Izanci se več ne pravdajo. Prav na drobno pi-ska torej danes dr. Možan. Sam mi je pri-znal, da je imel že lani nad dvajset tisoč dolga. Zdaj pa mu narašča dolg progresivno...«

»Mar te je Pepe poslal, da me napum-paš?« je zarežal Just.

»W-Wart! a b-bissi! Č-čakaj no! Vidis, tale Možan ima ves dan čas. In kljuje zna pritskati kot nihče v Ljubljani. Vsi-ljiv zna biti kot stenica in sladak kakor »mačji d-k«. Izvrstno je zapisan pri naši k. k. vladi in v polni milosti pri naši po-litiji. Pri armadi pa ga vvažujejo. Le spo-mni se: po ulicah leta le s flottenverei-novsko kapo! Zato uživa ugled najideal-nejšega avstrijskega patriota. Če kdo, Pepe te izmeže! Ali naj ga pošljem k tebi?«

Just se je nasmehnil in šepetal dalje z Vladom...

Naslednje dni sem opetovano videl dr. Možana v Justovi banki. Drobni je bil, jasno je gledal, oguljena obleka pa se mu je svetlovala kakor mozaik samih zrcal.

Verno je poslušal Justa, kimal, zabelež-oval in zdihoval.

In opetovano sem ga srečal, kako je hi-tel — na glavi flottenvereinsko čepico, na nji debela k. k. kokarda, pod pazduho usnjeno taško — iz urada v urad...

Par tednov nato smo bili na Justovem samskem stanovanju. Na eni mizi nastav-ki s pecivom, jabolk, datlji, orehi in leš-niki ter buteljke vina. — Na stranski mi-zici velik samovar, v katerem se je kuha-la čista črna kava.

Po polnoči so počile šampanjke.

Just je dvignil penečo se čašo: »Na zdravje vama, prijatelja, Vlado in Pepe! Vidva sta me izmazala!«

Dr. Pepe Možan se je skromno naklo-nil in pokazal na prisotnega slovenskega majorja:

»O, kaj jaz! Če bi ne bilo gospoda ma-jorja —!«

A tudi major je odklanjal:

»Ne, ne — vaša je zasluga, gospod doktor, in pa gospoda doktorja Bubiča na Dunaju!«

In pili smo, vesel, da se je ravnatelj Just vendarle rešil nesreče, ko bi bil mor-al streljati na Srbe in Ruše ter biti sam tarča ruskih in srbskih topov...

Ne dolgo potem se je dr. Možan prese-lil s svojo pisarno v Justovo banko. Po-stal je bančni pravni zastopnik. In nato je postal pravni zastopnik raznih boga-tih bančnih klijentov. Just mu je pošiljal v pisarno prve slovonske tovarnarje in zastopnike največjih počletij.

Dr. Možan pa je rasel, rasel, rasel.

Lici sta mu zagoreli kakor bujni poton-ki ter se začeli svetiti kakor pomaščeni;

trebuh se mu je zackrogil in še nedavno skromni advokatič je postal modno ele-ganten fičirlič.

Dr. Možan se je čutil kakor riba, ki je zdrknila s peččenega nabrežja v valove. Zakaj dr. Možanovi advokatski uspehi so bili trajno veliki: ravnatelj Just je akcije zamislil in usmeril, dr. Pepe pa jih je izvrševal.

Vojna je tekla dalje in se končala. Vstala je Jugoslavija, ki smo ji napljali že leta 1913.

A niti poslednj usahnula Justova hva-ležnost. Danes je dr. Možan preroben in ves nov. Nekdaj povsem neznan, po paj-kih zapredeni advokatič ima na Bladu le-po vilo, privoščil si zvrhoma vse dobre življenja ter je bančni mogotec, ki se mu uklanjajo na desni in levi.

Le z avtom se vozi in spi lahko vsak dan do poldneva. Včasih ga srečam: v avtomobilu leži — v ustih debelo smotko — v levi gumbični rdečo rožo — sam rdeč kot togoten puran. A on se ne togoti nikoli.

»—ses!« mi milostno salutira. (Ta »—ses« pomenja »servus«. Vsi slovenski veljaki pozdravljajo s »—ses!« in saluti-rajo.)

Jaz pa se ponižno poklonim in odkri-jem:

»Klanjam se, gospod vicedirektor!« — In kadarkoli imam priliko, da ga tako pozdravim, občutim vselej iskreno zado-sčenje, da je dobro delo našlo obilo pla-čilo. Natolečevanje, da Slovenci nismo hvaležni, je s tem slajno ovrženo.

Kvak.

Mali oglasi

stanje do 20 besedi 5 Din., vsaki naslednji 5 besedi 1 Din. — Trgovski oglasi, doplačevanje, ne-premisljeno do 20 besedi 5 Din., vsaki naslednji 5 besedi 2 Din. — Plača se asprej. (Lahko tudi v znakih.) Na vprašanje se odgovarja le, ako je vprašanje priloženo znakom za odgovor.

Službe

Ženska 3242

za vsa domača dela in pomoč v računstvu, izsolana, razum-na dobi dobro mesto. Hrana in stanovanje prosto, dobra plača. Sr. Petra cesta 79.

Poštna pomočnica

se takoj sprejme pri poštne-m uradu v Jarenini v Slovenskih goricah. Hrana in stanovanje v hiši. Plača po dogovoru.

Absolvent 3221

slovenske trgovske šole želi primerne službe s 15. oktob-rom v kakem trgovskem podjetju v Ljubljani. Cenjene ponudbe z navedbo plače pod »Marjiv in zanesljiv« na upravo »Jutra«.

Lokali

Trgovski lokal

se takoj vzame v najem, even-tuelno z gostilno. Naslov na upravo »Jutra« pod »Trgovski lokal«. 3279

Kupim

Otoman ali zofo,

ki služi lahko tudi kot po-stelja. Cenjene ponudbe na upravo »Jutra« pod šifro »Otoman«. 3308

Hlode, 3284

smrekove, jelove in borove, 4 do 6 in 8 metrov dolge, 25 cm debele na vagone ali na vodi, kupujem. Ponudbe prosim na žago Karas, Zagreb, Savaški most.

Prodaja

Lepa lovska pisca,

poldrugo leta stara, napredaj. Poizvr se pri Stefanu Ga-zeljju, Svetje, pošta Medvode. 3301

Nov damski plašč,

moderen, zimski, se za ceno K 3800 proda. Naslov pove uprava »Jutra«. 3281

Stanovanja

Stanovanje 3290

z dvema ali tremi sobami, kuhinjo in pritliklino išče za takoj ali pozneje mirna stranka treh oseb. Najemna postranska stvar. Cenjene ponudbe na upravo »Jutra« pod »Stanovanje«.

Malo stanovanje,

dva sobi in kuhinja v škofji Loki, zamenjam za enako (ali tudi z eno sobo) v Ljubljani. Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Nujno«. 3276

Nepremičnosti

Hiša v Kamniku

na glavnem trgu s korporacijsko pravico se prostovoljno proda. Več v upravi »Jutra«. 3292

Lepo posestvo,

ki leži v St. Juriju ob južni železnici, par minut od po-staje, je naprodaj. Vse njive in travniki so tik ob trgu, ob cesti in železnici na ravnem. Zemlja je prvovrstna. Hiša je lepo zidana ter obstoji iz dveh sob, kuhinje, pritlikline ter kleti. Zraven zidan hlev z velikimi prostori, poljedel-ski stroji itd. Nadalje lep sadonosnik s različnimi vr-stami sadja. Takoj za domom se razprostira krasen gozd s samim debelim lesom, smre-kami, hrasti, bukvami itd. Posestva je okoli 16 oralov. Redi se lahko 7 do 8 glav živine. Kupei se vabijo, da si ogledajo posestvo tekem 14 dni. Cena eden milijon 600.000 K. Franjo Stante, Nova vas, St. Jurij ob južni železnici. 3299

Konc. prometna pisarna »UNIVERZAL« v Mariboru, Aleksandrova ce-sta št. 28, proda:

Vilo z 12 sobami, drevena ko-palnicama in pritlikline, z velikim vrtom, stanovanje s petimi sobami in kopal-nico za kupca prosto, cena dva milijona kron.

Vilo, enodružniško, z 8 so-bami, kopalnico, vrtom,

cela vila kupcu takoj na razpolago, cena dva mi-liona kron.

Dve dvonadstropni hiši, monumentalni stavbi, klet, pripravna za vinsko vele-trgovino, sredi mesta, za tri milijona kron.

Veliko lesno industrijo sredi mesta, polslojarmenik, lokomobila 50 HP, lastna elektrika, akumulatorji, cir-kularke, popolna mizarnica s stroji (za 60 delavcev), stanovanjska hiša s štirimi stanovanji, hlevi, lesni pro-stor itd. Cena šest milijonov kron.

Štiri hiše v Gradcu, tri-in dvonadstropne, dve z gostilniško koncesijo. Cena 1 milijon kron, 800.000 K, 1.500.000 K in 1.400.000 K, eventualno za zamenjati s hišo v Mariboru ali pose-stvom v okolici. 3304

20 kmečkih posestev od sto tisoč do enega milijona kron, veleposresta do šest milijonov kron, gozdno po-sestvo 260 oralov, dorasel gozd z žago in poslopji šeststajni milijonov kron.

2 trgovski hiši na deželi s posestvom po en in pol milijona kron. 5 hiš v Ma-riboru in na deželi z go-stilniško koncesijo.

»UNIVERZAL« konc. prometna pisarna v Mariboru, Aleksandrova cesta 28.

Razno

Naslovi 3271

dijaških stanovanj se dobijo še pri g. Likarju, Poljanska cesta 87, vila Bergmann

Instrukcije

sprejme akademik, cand. phil., z vzgojslovni izpitom in z dobro metodo pouka, za pre-dmete gimnazije in realke. Obvlada perfektno sloven-ščino, srbohrvaščino in nem-ščino. Ponudbe pod »Pouk« na upravo »Jutra«. Naslov istotam. 3277

Učiteljica 3192

sprejme v privatni pouk ljudskošolskega otroka. Na-slov poré uprava »Jutra«.

„Tribuna“

tovarna dvokoles in otroških vozičkov.

Velika zaloga dvokoles, motorčkov, otroških vozičkov, šivalnih strojev, pneumatike in strojnih delov.

Ljubljana, Karlovska cesta št. 4, Stari trg št. 28. 76

Priporočajte „Jutro!“

Divjačina

kakor srne, zajce, fazane, troke, divje race, sluke itd. v vsakem času po najpovoljnejših cenah kupuje

E. VAJDA

veletrgovina z divjačino in perjadjo Čakovec, Medjimurje.

Brojavni naslov: Vajda Čakovec. Interurban telefon št. 59. 48

Pozor! Pozor!

Pravi „Golser“-čevlji, čevlji

za smučarje ter lovski čevlji

vseh vrst se izdelujejo v znani solidni čev-ljarski delavnici 75

Anton in Jož. Brajer

Ljubljana, Turjaški try (Breg) 1.

Istotam se izdelujejo tudi vse vrste drugih obuval, od najpreprostejših do najfiniješe izdelave.

Cene solidne! Postrežba točna!

Proda se hiša

z lepim vrtom tik okrajne ceste v Trbovljah, Loke št. 269, primerna za vsako obrt. Cena 125.000 Din. Več se poizve pri Ivanu Orešniku, zaloga pve „Union“, Trbovlje. 3195

Cie. Gle. Transatlantique

Francoska linija. 77

Najkrajša in najudobnejša vožnja v Ameriko.

Glavno zastopstvo za Jugoslavijo: Slavenska banka, d. d. v Zagrebu.

Vozne listke in tozadevna pojasnila za to progo daje

IVAN KRAKER, zastopnik, Ljubljana, Ropodvorska ul. 41.

POSESTVO

v bližini Maribora, krasna lega ob glavni cesti, približno 50 oralov, arondirano, lepi vinogradi, njive, gozd, udobno opremljena velika stanovanska hiša, gospodarska poslopja s fundusom, motor 8 HP, se takoj s celim letošnjim pridelkom proda. 3297

Naslov v upravi „Jutra“.

Jos. Zupančič:
Velika drama človeštva
(Epizode iz ruske revolucije.)

Ječa v Tomsku

Pot od Kajnska do Tomska ni bila zame nič posebnega. Trikrat s kolodvorov v ječo trikrat iz ječe na kolodvor, pa smo bili tam. Le premišljevali smo med potjo — deset nas je bilo — kaj nas čaka, kdo bo ustreljen takoj, kdo pozneje, kdo bo umrl v ječi od lakote in epidemij. Življenjem nismo računali več. Ne glede na zakon, ki je obrezal čezvičajki peroti, nismo verjeli, da ni več smrtnih kazni, in tako je bilo v resnici. Krvi še ni bilo dovolj, vampir je bil še ježen.

Zakoni se v Rusiji ne izvršujejo kot pri nas — danes je izdan, jutri ga državljanji že poslušajo. Tam potuje zakon od Moskve do Tomska štirinajst dni, dva meseca leži pod drugimi papirji, dva meseca rabi administracija, da preštudira njegovo vsebino, potem šele izve narod zanj. Izjema so seveda zakoni o davku, ki delujejo z neverjetno naglico.

V Tomsku so me odpeljali v čezvičajko. Mračno, ogromno poslopje, mračni rdeči čezvičaji vseh psov. Pred vhodom, pod oknom, v veži, na stopnicah, pred vsako sobo stoji čuvár. Velike zelene čepice, zgoraj strelčev, prave pikelhauze, na prsih velika rdeča zvezda, na rokavi rdeča zvezda, na čepici rdeča zvezda — pravi rdeči komet. Čez ramo puška, za pasom ročne granate.

Tu naj omenim, kdo so bili čuvárji vseh čezvičajk v Rusiji. Ljudje s sumljivo, večkrat kriminalno prošlostjo, večinoma tuji (Ogri, Nemci, Latvi, Kitajci), prostovoljci, ki jim je bil glavni cilj zaslužek, prelivanje človeške krvi, pa neke vrste šport. Kdor ni videl teh ljudi, ne vé, kako človek lahko postane najkrvoločnejša zver. Organizirani so bili v posebne vojaške enote, takolimenovane »zasebne bataljone vsruske čezvičajke«. Dobro plačani, oblečeni in siti, so dobivali ti ljudje še dnevno porcijo žganja; kadar pa so vodili jetnike na klavnico, so dobivali vse dvojno. To je bila in je še danes baza boljševiške oborožene sile.

Ječa je bila tu samo v podzemlju. Štiri kategorije. Prva in druga soba za ljudi s težkimi zločini, tretja soba za ženske, četrta za jetnike, ki državi niso nevarni. »Soba«, sem rekel, pri nas bi delali klet ali skladišče starine. Prstena tla, posuta z živim apnom, stene mokre, ob stenah lesene, dvonadstropne »postelje«, podobne mrtvaškemu odru.

V prvi sobi, kamor sem prišel, je bilo petinštirideset jetnikov, samih kandidatov na »kaštak«. Tako so namreč imenovali prostor za mestom, kjer so streljali jetnike. Jetniki so dvignili glave, steklene oči so se uprle name, prikimali so z glavami, pa so jih položili zopet na lesene postelje.

«Kako se pišeš?» je vprašal iz kota glas, kot da prihaja iz groba. Povedal sem. Odprl je umazano knjigo in zapisal moje ime.

Kaj pa pomenijo križi pod imeni? sem vprašal moža, ki je skrbel za točno statistiko vseh jetnikov v sobi.

«Ha, ha, kaj ne veš? Kaj si danes prvič med nami? To so tisti, ki so bili med nami, pa jih ni več; odšli so tja, odkoder se ni vrnil še nihče.»

Prve stranice umazane knjige so bile polne imen s križi. Poiskal sem si mesto na tleh, »postelje« so bile polne, pod glavno sem položil svojo roko, z desno sem se pokrtil, in postelja je bila gotova. Zaspal sem.

Ob dveh ponoči so me zbudili, klicali so me. Prvi hip sem mislil, da me vabijo na polnočni ples; potegnili sem iz žepa smrtno dozo ciankalija, ki sem si ga bil preskrbel še v bolnici v Kajnskem, pa sem vprašal, kam gremo. Rdečearmejec

mi je odgovoril, da me kliče preiskovalni sodnik. Strup sem položil nazaj.

Jetnik, ki je imel strup, je bil srečen, tako srečen, da so mu zavidali vsi. Človek, ki ni sedel v čezvičajki, ne vé, kaj pomeni ta sreča. Pozneje so zvedeli jetniki, da imam strup, in nisem imel več miru pred njimi. Prosili so me za božjo voljo, naj jim dam strupa, naj jih rešim tega strašnega trpljenja, tega neznosnega pričakovanja smrti.

Odšel sem z rdečearmejem pred preiskovalnega sodnika. Moj preiskovalni je bil sicer v hlačah, in vendar je bil ženskega spola, kar sem sklepal po vzbočenosti prs, ker sicer je bila zunanost čisto moška. Kratko ostrizeni lasje, vojaška uniforma, škornji, v ustih cigareta. Če je bila svoj čas prostitutka, je sramotila celo ta poklic.

Uvod zaslišanja je bila krepka ruska kletev in nekaj priimkov, ki so bili tako jedrnat in zvoneči, da jih lahko sodi samo oni, ki je bil v Rusiji. Zaslišanje je trajalo celo uro. Začelo se je od tistega dne, ko me je mati položila v zibel — že takrat sem storil zločin, ker sem jokal, mesto da bi bil pel »internacionalo« — pa je šlo naprej skozi vse življenje. Vse sem moral povedati. Kje sem se rodil, zakaj sem se rodil, kaj sem delal v mladosti, zakaj sem služil buržoaziji, kaj sem delal v času revolucije itd. itd. Ko je bil končan moj življenjski opis, sva se vrnila z rdečearmejem v podzemlje. Drugi dan so me spremili v glavno gubernsko ječo.

Kdor je bil v Rusiji, ve, kaj je ruska ječa, vsaj zunanost njeno pozna. Dostojevskij jo je ovekovčel v svojih »Zapisih iz mrtvega doma«. Masivna zgradba temnordeče barve, okna z dvojno železno mrežo, visoka železna ograja okrog. Nehote grabi človeka strah, ko vidi ta mračni strašni dom. Odprla so se težka železna vrata in zaprla so za sobo življenje in vse kar je lepega in njem.

Ječa se je delila v dva dela. Glavna kamenita stavba, kjer so bile temnice za velike zločince in šest lesenih poslopj za manj nevarne zločince »sodrgo«, kot so jih imenovali Rusi. Pomotoma menda sem prišel med »sodrgo«. Zločinci v temnicah niso hodili nikamor, sedeli so v smrdečih sobah po štirje, po pet, in čakali, kdaj jih pokličejo na »kaštak«. Jetniki v lesenih poslopjih pa smo imeli veliko prednost: hodili smo v senci bajonetrov na delo.

Prvi dan so mi dali lopato in odšli smo nekam proti gozdu. Jetniki so šepetali »kaštak, kaštak«, jaz pa nisem prav vedel, kaj naj to pomeni. Zvedel pa sem kmalu. Ustavili smo se na majhni livadi v gozdu, in zagledal sem prizor, ki ga vidim pred seboj še danes. Široka, globoka jama, v jami leže nezakopana trupla, okrog jame trupla. Obrazi so bili obrnjeni v zemljo, hrbte so ponoči razmesarili psi, notranjosti so ležale raztresene okrog. Jetniki so šepetali, da je bil tu polnočni ples. Začeli smo vlačiti trupla v jamo in zakopavati. Ko je bilo končano to prijetno delo, so nas čuvárji prisilili kopati novo jamo. Obetali so nam zato 60 dk črnega kruha. Začel sem premišljevat. Da si kopljem sam grob? Ne. Če že moram v zemljo, naj mi vsaj drugi izkopljejo jamo. Vrgel sem lopato proč.

«Ne boš kopal?» se je zadržal name čuvár.

«Ne,» sem odgovoril odločno.

Spremlil me je nazaj v ječo. Tam so me zaprli v podzemno temnico, kjer sem videl samo temo, oziroma ničesar nisem videl. Slišal sem, kako se neke po kotih plazijo podgane, kako kaplja od stro-pa voda, in to je bilo vse. Opoldne so mi dali 15 dk črnega kruha in kozarec vode, drugi dan isto, zvečer pa so me odpeljali nazaj v skupno ječo. Dva dni sem sedel v temnici, pa je pomagal. Trma je šla iz glave in nisem se upiral nikoli več. Prihodnjič še nekaj besed o ječi.

**Barva za vse razmno-
ževalne aparate
THE REX Co., Ljubljana**

Prodám

1 vagon sena v balah franko kolodvor (Gorenjsko) K 1060 za kg, nadalje: 1 novo okno z zapahom, lesenim, 150 x 110, 3 zapahi, lesen, novi, za okna 140 x 110, 7 let-noga konja kostanjeve barve, izvrstnega za vož-njo. Naslov v upravištva »Jutra« (Znamka).

Naprodaj

več vagonov suhega, zdravega

SENA

100 kg po 750 K, stisnjenega, postavljenega vagon Novska, dalje več vagonov čistega in zdravega

OVSJA

100 kg po K 1350, franko vagon. Vprašati je pri Marku Radovinarju, Novska (Slavonija). 3274

Pletene jopice

rokavice, nogavice
po najnižjih cenah

pri
A. Šinkovic nasl.
K. SOSS 43/11
Ljubljana, Mestni trg 19.

Med. univ. dr. Rudolf Zlatec

se preseli dne 25. t. m.
v Selenburgovo ul. 6,
I. nadst. desno, ter bo začel
redno ordinirati vsak dan od
9.-11. dop. in od 2.-4. popol.
3270

Samostojno knjigovodkinjo

(za enostavno) zmožno slovenske in nemške stenografije, cirilice in nemščine popolnoma, ki je obenem prvotna stroje-piska, se sprejme takoj. Vsa oskrba v hiši. Lastno-ročno pisane ponudbe z zahtevami in izpri-čevali na V. Bizjak in drug, tavnica keksov v Rogaški Slatini. 3278

Gradbeno podjetje
ing. Dukić in drug
Ljubljana, Bohoričeva ul. 20.
se priporoča za vsa v to
stroko spadajoča dela.
31

Šah

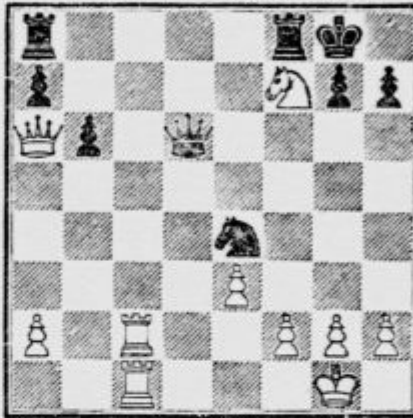
**Partije dr. Vidmarja na
londonskem šahovskem
turnirju.**

Odklonjeni damski gambit.

Beli: Euwe. — Črni: dr. Vidmar.

1. d2—d4	d7—d5
2. c2—c4	e7—e6
3. Sb1—c3	Sg8—f6
4. Le1—g5	Lf8—e7
5. e2—e3	Sb8—d7
6. Sg1—f3	0—0
7. Ta1—c1	c7—c6
8. Lf1—d3	d5—e4
9. Ld3—e4	Sf6—d5
10. Lg5—e7	Dd8—e7
11. 0—0	Sd5—c3
12. Te1—c3	b7—b6
13. Dd1—e2	c6—c5
14. Tf1—c1	e6—e5
15. d4—e5	Sd7—e5
16. b2—b4	Se5—e4
17. Te3—e2	Le8—b7
18. Le4—a6	Lb7—a6
19. De2—a6	De7—b4
20. Sf3—e5	Dd4—d6
21. Se5—f7	...

Pozicija po 21. potezi belega:

21. ...	Dd6—e6
22. Dd6—e4	Ke8—f7
23. De4—e6	Kf7—e6
24. Te2—e7	Se4—c5
25. Te7—g7	Tf8—f7
26. Tg7—f7	Ke6—f7
27. Te1—d1	Kf7—e7
28. Kg1—f1	Ta8—d8
29. Td1—d8	Ke7—d8
30. Kf1—e2	b6—b5
31. f2—f3	Kd8—d7
32. g2—g4	Kd7—e6
33. h2—h4	a7—a5
34. Ke2—d2	b5—b4

35. Kd2—e3	a5—a4
36. Ke2—d2	Ke6—d5
37. b4—b5	Kd5—e5
38. f3—f4	Ke5—e4
39. g4—g5	Ke4—f5
40. Kd2—e2	Kf5—e6
41. Ke2—d2	Ke6—f5
42. Kd2—e2	Se5—e4
43. g5—g6	h7—g6
44. h5—g6	Kf5—g6
45. Ke2—d3	Kg6—f5
46. Kd3—e2	Kf5—e6
- in beli se vda.

Opombe:

1. Velja sedaj kot najboljša.
2. Zelo v poštev prihaja takoj Ld3—b5.
3. Najboljša. Beli grozi Lb5. Na 14. ... a6 odgovori beli enostavno Ta3.
4. Na 15. Ld5 sledi e4! 16. Ta3, Tb8 17. Ta7, Dd6.
5. Na videz silno močno. Črni ima pa jako interesantno obrambo.
6. Na Te2—e4 odgovori črni Se5!! in obrdri po Tb4; Sa6: 22. Ta4, Sc5 kmeta.
7. Črni hoče s tem zapeljati belega k sledeči nekretni kombinaciji, katero je v napre, točno preračunal.
8. Edina poteza! Dd5 ni dobro zaradi De4. — Na 21. ... Tf7: pa sledi seveda 22. Te8+, Te8: 23. Te8+, Tf8 24. De4+ in dobi.
9. Na 22. f3 bi sledilo Sc5! 23. Te5+, De3+. Tudi 22. Db7 ne gre zaradi Sc5 23. Sg5, Df5.
10. Na Tg8 bi bilo težko mobilizirati stolpe. Črni igra enostavno.
11. Mala pogreška. Črni je hotel igrati najprej Se4 in potem b5, s čemer dobi kmeta, pa je v naglici zamenjal potezi. Beli seveda takoj prepreči kombinacijo in tako pride do daljše, toda jako inter-tesantne končnice.
12. Navidezna je treba belemu igrati le s kraljem, ker črni ne more vdreti. Jasno je tudi, da beli ne sme na kraljevem krilu vleči kmetov. Način, kako črni iz-sili zmago, je jako zanimiv in poučen.
13. Grozi Ke4 in odločitev na damskem krilu ter primora belega, da reagira na kraljevem krilu.
14. Črni se hoče postaviti s kraljem na f6 in potem igrati Sc5—d7—e5. V tre-nutku, ko vleče beli f3—f4, dobi konj mesto e4 in končnica je s tem dobljena, kakor kaže partija sama.
15. Primora črnega, da zaenkrat zasede e4 s kraljem.
16. Na Kd3 odloči takoj b3 44. ab, ker beli kralj ne sme vleči.
17. Na b6 gre črni Kf6—f7—g8—h7—h6, ker na Kd3 vedno pride b3.
18. Seveda dobi b3 takoj; toda črni hoče pokazati varianta 46. Ke4, b3 47. ab, a3.

Bilancist

vešč vseh panog knjigovodstva s prakso, ko-respondent v krajevnih jezikih, želi mesta pri denarnem zavodu, obrti (lesna stroka) ali trgovini. Pismene ponudbe pod »Bilancist« na anončno družbo Aloma Company, Ljubljana. 3295

Proda se okoli 3276
300 delnic à 400 K
Združne banke v Ljubljani.

Pismene ponudbe pod šifro »Delnice« na Anončno in reklamno družbo Aloma Com-pany, Ljubljana, Kongresni trg 3.

Slavenska banka

d. d.

podružnica Ljubljana

preje Jugoslovanska Union-Banka

ZAGREB

BEOGRAD

Bjelovar, Brod n./S., Celje, Dubrovnik, Gornja Radgona, Kranj, Maribor, Monoštor (Baranja), Murska Sobota, Osijek, Rogaška Slatina, Sombor, Sušak, Sabac, Sibenik, Škofja Loka, Velikovec, Vršac.

Agencija: Buenos Aires (Argentina).

AFILIACIJE:

BUDAPEST: BALKAN BANK R. T.

SPLIT: JUGOSLAVENSKA INDUSTRIJSKA BANKA.

WIEN: BANKHAUS MILAN ROBERT ALEXANDER.

Delniška glavnica in rezerve ca. K 200.000.000

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

29

Javna prostovoljna dražba.

Dne 3. oktobra 1922. ob 9. uri dopoldne se prične na licu mesta v Dolenji vasi javna prostovoljna prodaja v zapuščino Antona Kluna v Dolenji vasi št. 77 spada, oči h nepremičnin, in sicer:

- 1.) enonadstropna hiša z gospodarskimi poslopji in obsežnim vrtnom ter štacunsko opravo v cenilni vrednosti 388.285 K
- 2.) gozdne parcele v izmeri 8 ha 98 a 37 m², na ka-terih je merkantilnega lesa 782 m³, cenjeno vse skupaj na 939.858 „
- 3.) njivne parcele v izmeri 76 a 49 m², cenjeno skupaj na 27.441 „
- 4.) travniške parcele v izmeri 90 a 79 m², cenjeno skupaj na 16.892 „ in
- 5.) pašnika v izmeri 88 a 33 m², cenjenega na 8.833 „

Izključna cena je cenilna vrednost.

Od najvišjega ponudka se mora plačati 20 % takoj pri dražbi in ostanek pa do 30. novembra 1922.

V ostale pogoje se lahko upogleda pri kr. okrajnem sodišču v Ribnici in pred dražbo na licu mesta.

Kr. okrajno sodišče v Ribnici

dne 22. septembra 1922.

3296

== Najstarejša špedicijska tvrdica v Sloveniji ==
R. RANZINGER
Ljubljana špedicijska pisarna Jesenice
Podjetje za prevažanje blaga: južno železnice. Brzovozni in tovarni nabiralni promet iz Avstrije in v Avstrijo. Zavarovanje. Podjetje za prevažanje pohištva. Skladišče s posebnimi zaprtimi kabinami za pohištvo.
Brzjaviti: Ranzinger. Interurban telefon 60.

Domače vesti

*** Povratek kraljeve dvojice in ministrov v Beograd.** Vlada je dobila iz Pariza sporočilo, da se kralj in kraljica vrata koncem meseca v Beograd. Na potu se ustavita v Zagrebu. — Ministri predsednik Pašić in zunanji minister dr. Ninčić odpotujeta iz Pariza v sredo.

*** Minister Trifković v Mariboru.** Dne 21. t. m. se je na povratku iz Pariza v Beograd ustavil v Mariboru naš minister za izenačenje zakonov, doktor Marko Trifković in si v spremstvu vodje železniške policije dr. Brečiča ves dan ogledoval znamenitosti in narave mesta. Posetil je tudi pokrajinsko obrtno razstavo, o kateri se je izrazil jako laskavo. V umetniškem oddelku je kupil eno sliko gđe. Santlove. Zvečer je prisostvoval gledališki predstavi, kjer so igrali ravno Nušičevega »Neobičajnega človeka« v srbskem jeziku. Gosp. minister je bil prijetno presenečen nad lepim sprejemom srbske igre s strani mariborske občine. Zanimal se je tudi za materialni položaj gledališča in obljubil, da bo odločno podpiral akcijo gledališke uprave za večjo državno subvencijo.

Dne 22. t. m. je gosp. minister v spremstvu dr. Brečiča obiskal falsko elektrarno. Minister Trifković je izjavil, da je dobil o naši severni postojanki najboljše vtise in je poudarjal potrebo, da vlada podpira Maribor kot čim boljše mesto v vseh njegovih stremeljenjih po razmahu, na kar bo ugodno vplivala zlasti samouprava. Zvečer se je gosp. minister odpeljal v Beograd. Na kolodvoru se je poslovil od njega minister n. r. dr. Kukovec. Z istim vlakom se je vračala v Beograd tudi soproga ministrskega predsednika Pašića.

*** Sedemdesetletnica Ljudmile Roblekove.** Široj Sloveniji je znano ime Ljudmile Roblekove. Dolgo vrsto let je službovala kot koncipijentka pri pokojnem notarju Luki Svetcu v Litiji. Sedaj stanuje pri svojih sorodnikih v Ljubljani. Koliko je ta domoljubna gospodična storila za našo šolsko obrambno družbo sv. Cirila in Metoda in tudi za mnoga druga narodna društva! Še danes, v visoki starosti, je neumorno delavna in misli ob vsaki priliki na Ciril - Metodovo družbo. Ob sedemdesetletnici ji želimo še mnogo let zdravja!

*** Nov most čez Savo.** Med Sabcem in Klenikom začno v kratkem graditi čez Savo nov most, ki bo služil železniškemu in navadnemu prometu. Gradbeni stroški so proračunani na 100 milijonov kron.

*** Za slovenske dijake v Gorici.** V Gorici se tekom letošnje jeseni odpre vzgojevališče za slovenske učence srednjih in ljudskih šol. V zavodu se odpre tudi zasebna pripravnica za srednje šole.

*** Incident na italijanski meji.** Tržaški »Piccolo« objavlja fantastično poročilo o vpadu naše obmejne straže na italijansko ozemlje pri Lašah. Naši vojniki so baje v noči 13. septembra prekopali mejo in poskušali baje vjeti italijansko stražo. Italijani pa da so zvedeli za to nakano ter so šli pred stražnico, kjer so jih našli obstrlevali, tako da so se Italijani umaknili v stražnico in se zabarikadirali. Naših vojakov je bilo baje 13 (nesrečna številka!), ki pa so se vrnili, ko so videli, da je italijanska straža alarmirana. Naslednji dan je prišel neki italijanski kapitan k naši obmejni straži vprašati, kaj je na stvari. Povedali so mu, da je naša straža streljala na tibetapce, in sicer na — jugoslovanskem ozemlju. Kdo se ne smeje...

*** Imenovanje v državni službi.** Načelnik izseljeniškega urada pri oddelku za soc. politiko v Ljubljani g. vlad. svet. Hovanski je imenovan za dvornega svetnika. — Dosedanji referent kmetijskega oddelka pri pokrajinski upravi v Ljubljani Adalbert Vedernjak je imenovan za referenta drugega razreda pri okrožnem agrarnem uradu v Mariboru.

*** Zvišanje brzojavnih pristojbin.** Počtenšči s 25. septembrom se zvišajo tudi brzojavne pristojbine takole (v oklepaju dosedanja taksa): Golica 50 par (20), pristojbina za prodajo tajpisnih brzojav 500 Din (150) letno. (Sedaj privatnikom ni dovoljeno posluževati se tajpisnega sloga v brzojavkah). Pristojbina za besedo 50 par (30). Najmanjša pristojbina za brzojavke 5 Din (3). Prepis brzojavke: za vsakih 100 ali začetih 100 besed 5 Din (3). Priznanica 1 Din (50 par). Za prodajo brzojav na mesečni obračun 900 Din (100 Din) letno. Ako se predana brzojavka ustavi, se pristojbina ne vrača. Postava ob gotovih žilah na gotovih krajih 50 Din (24) letno. Dostava po posebnem slugi v zunanji okolici po dnevi 10 (2), ponoči 20 (4) Din od kilometra. Naročnina na borzne tečaje in vremenska poročila 200 (120) Din na leto.

*** Pri Pokojniškem zavodu za nameščence v Ljubljani** se vrše volitve delegatov za občni zbor začetkom novembra. Način volitev je razviden iz statuta, ki izide te dni v »Uradnem listu«. Sicer pa bo dobil vsak volilec z glasovnico tudi potreben psak.

*** Izstop iz državne službe.** Iz državne službe je izstopil dr. Alojzij Gorčič, tajnik finančne prokurature v Ljubljani in se naseli kot odvetnik v Mariboru. Iz sodne službe je izstopil sodnik dr. Makso Šnuderl v Mariboru, ki stopi v odvetniško pisarno.

*** Umrla je v Laškem dne 20. septembra** gospa M. Topola, mati tukajšnjega posestnika in kolarja, Bila je do smrti kremenitega naprednega značaja. Blag ji spomin!

*** Z Zidanega mosta nam poročajo:** V sredo smo pokopali tukaj 20letnega železničarja Dragošina Freja. Železničarji progovnega oddela, kakor tudi postajna načelnik in vsi uradniki so spremlili pokopajnika na zadnji poti. — Inž. Ciril Peterčič, načelnik progovnega oddela Zidanega most je premeščen v Celje.

*** Telefonska postaja Radeč.** Poročajo nam: V Radeču so otvorili telefon, kar z veseljem pozdravljamo. Ne moremo pa odobravati, da se je prekinila vozna pot iz Radeč v Zidani most. Poštni sel, 60 let star mož ne more vseh zabojev natočiti na svoj hrbet in zaradi tega dovedo zaboje večkrat jako pozno, kar seveda ni krivda poštne urada in ne poštne sela, ampak prekinjenje vožnje. Upamo, da se bo to zopet uredilo, kakor je bilo svojčas...

*** Na naslov ministrstva financ v Ljubljani.** Prejeli smo: Oddelke ministrstva financ v Zagrebu je odredil, da se imajo izplačevati rodbinske doklade za deco, ki dovrši šolsko leto tudi za počitnice (julij, avgust) četudi je z dotičnim šolskim letom šolanje končala. Tukajšnja delegacija pa dela nasprotno in za ta čas doklad ne prizna več. Vljudo se obračajo že itak na vseh koncih gmočno udarjeni uradniki — rodbinski očetje — na tukajšnjo delegacijo, da tudi ona reši to vprašanje, kakor je storila zagrebška, da ne bo padal odij nanjo, češ da uradništvo prikraduje to, kar mu druge delegacije priznavajo. V časih rastoče draginje je nagla in ugodna rešitev nujna.

*** Brezplačna vožnja za invalide.** Glasom odloka ministrstva saobračaja imajo invalidi pravico do brezplačne vožnje z železnico, oziroma z ladjo, v naslednjih slučajih: ako potujejo na superrevizijski pregled, zaradi ureditve invalidske podpore, v bolnico ali v kopališče, k zdravniku, v ortopedski ali invalidski zavod. Pravica za izdajanje objave za brezplačno vožnjo je podeljena Osrednjemu odboru udruženja vojnih invalidov v Beogradu, ki je pooblastil svoje organizacije v državi, da izdajajo »objave« in da o tem poročajo Osrednjemu odboru.

*** Nesreča pod Triglavom.** Iz Mojstrane nam poročajo: Na severni Triglavski steni se je prošli ponedeljek blizu Luknje smrtno ponesrečil češki turist Emanuel Kusy, absolviran gimnazijalec rodom iz Prage. V soboto je prišel v Aljažev dom, da gre na Triglav in se vrne v Vrata. Kakor pripovedujejo domači turisti, je Kusy res bil na Triglavu brez vodnika. Na Triglavu je bilo nad 1 meter snega. Kusy se je vračal s Triglava po nevni Bambergovski poti proti Luknji. V tork je župnik Aljaž obvestil orožniško postajo v Mojstrani, da se je pod Triglavom baje nekdo ponesrečil. 68letna posestnica Vahica da mu je pripovedovala, da je silila klicanje na pomoč že v nedeljo, klicanje pa ni pripisovala v važno. V ponedeljek dopoldne pa je zopet silila klicanje. Na podlagi tega obvestila sta se dne 21. septembra podala orožnika Rabič in Pučko v družbi z nekaterimi vaščani iz Mojstrane na označeni kraj. Po dolgotrajnem in napornem iskanju sta našla orožnika Kusyga vsega razmesarjenega, truplo preklano. Čreva zunaj! Imel je pri sebi člansko legitimacijo praškega Sokola III. ter potni list. Truplo so prepeljali v Mojstrano, kjer se vrši danes ob 14. uri pogreb na pokopališče v Dvorjem. Turisti, občinstvo in Sokoli naj počaste na zadnji poti ponesrečenca, pripadnika bratskega nam češkega naroda.

*** Iz celjskega občinskega sveta.** Na zadnji seji je celjski občinski svet razpravil med drugim tudi o personalnih zadevah mestnih uslužbencev. Vsi deputati na kurivo so odpravili, ker so se nameščencem pred kratkim zvišale draginske doklade. Izplačevanje odškodnine za naturalno stanovanje se vodjam meščanskim in mestnim osnovnim šol s 1. oktobrom ustavi, ker so državni uradniki. Delavcem v mestnih podjetjih se zvišajo plače za 30 odstotkov. Občinski svet je nadalje sklenil, da se ustanovi konzorcij raznih gospodarskih zadrug, kateremu pristopi tudi mestna občina. Ta konzorcij naj v najkrajšem času odpre v Celju mesnico ter naj v splošnem prekrbuje mestno prebivalstvo z najpotrebnejšimi živili kakor je maslo, zelje, krompir itd. Regulirajo se cene in nabava drv iz mestnih gozdov. Za splošno prodajo bo stal sveženj žaganih drv 1500 kron, za mestne uslužbenke 1400 kron. Po navetu tržnega oddelka se je sklenilo, da se dovoljuje prodajati meso samo z 20 odstotno privago kosti, ki se ne smejo več nakupovati pri prekajevalcih. Tržnemu nadzorniku pa se je naročilo, da z največjo strogostjo pazi na izvršitev tega sklepa.

*** Surovost orožnika.** Pišejo nam: Ko sem bil v četrte polpodne na obisku pri sorodnikih v Podgreci pri Ljubljani, pride orožnik v spremstvu stražmojstra (ki ju ne poznam) k mizi, kjer smo sedeli pred hišo, in me prav po turško nahruli, kdo sem in kaj tu delam. Hotel se legitimirati, mi nastavi orožnik puško na prs in ni dosti manjkalo, da je ni sprožil. Stražmojster, preditavši legitimacijo, je takoj uvidel, da nisem dotičnež, ki ga iščeta. Toda orožnik se ni zmenil za to in je rekel stražmojstru: »Ist er ihm nicht sehr ähnlich!« in pristavil slovensko: »Dobro, da ste vi z menoj, jaz bi ga kar ustrelil. In nato meni: »Srečni ste, da

se midva nisva srečala na čisti, jaz bi vas bil gotovo ustrelil.« kar je ponovil nekolikokrat. Ta je pa lepa. Torej zato, da je človek komu podoben, ima orožnik pravico, da ga na mestu ustrelil. Zakaj pa imamo potem sodnijo in zakone, če misli orožnik, da sme ustreliti kogar hoče, in to človeka, ki ga ni še nikdar videl in ga torej ne pozna?

*** Velik požar v Strnišču.** Poročajo nam iz Strnišča pri Ptuj: V petek ponoči, okoli pol 1. ure je prebuditel glas sirene tukajšnje prebivalce nanznanjačoj, da je v taborišču požar. Gorela je glavna delavnica »Mizarske zadruge«, ki je s stroji vred popolnoma uničena. Škoda je nad dva milijona kron, ki je z varovalnico le deloma krita. Nesreča bi bila še mnogo večja, ko bi se ne udeležilo gašenja tudi tukajšnje ljudstvo s tako požrtvovalnostjo. Posebno hvalo pa zaslužijo tu bivajoči Rusi. Le njih nadčloveškemu naporu je pripisovati, da niso zgorele sosedne barake in vrli kadeti so poravnali to noč škodo, ki so jo povzročili posameznikom v svoji mladostni nepremišljenosti.

*** Koncert v hotelu Tivoli v Ljubljani.** V nedeljo, dne 24. septembra pri lepem vremenu na vrtu pri slabem vremenu v dvorani. Godba Dravske divizije od 15. do 19. ure. Vstopnina prosta. Za obisk se priporoča — Vek. Dolničar.

*** Neobičajno navijanje cen.** K naši včerajšnji tozadevni notici se nam poroča iz Maribora, da se prodaja tamkaj dr. Žigonova »Prešernova ditanka« v eni knjigarni po 60, v drugi pa po 66 Din, čeprav stane knjiga 45 Din.

*** Policija v stavki.** Osiješka policija je izročila velikemu županu ultimatum, v katerem zahteva v najkrajšem roku poboljšanje plač, sicer bo zapustila svojo dolžnost in stopila — v stavko.

*** Iz Turnišča v Prekmurju** smo prejeli dopis, ki v kričečih slikah kaže trnjevo pot naših učiteljev pionirjev v tej nedavno madžarski provinci. Na šestrazredni šoli v Turnišču z dvema paralelkama je nekaj učiteljev iz stare Slovenije, ki se s prebivalstvom prav dobro razumejo, kljub temu, da jih zmerja prošlji Kleki v svojih »Novinah« s »kranjskimi hudici« in da ščuje ljudi proti njim. Zato so si klerikalni madžaroni izmislili novo šikano: domači župnik, Madžar ali madžaron, ki je menda nekak nadomestek za krajni šolski svet, je izročil razpolago s šolskimi drvi — ne več sedanjemu nadučitelju, ampak prejšnjemu, sedaj upokojenemu Madžaru Nemeti-ju, ki je še danes naš hud narodni nasprotnik. In ta gospod naj dodeljuje sedaj drva našemu narodnemu učitelstvu, katerega bi najraje utopil v žlici vode. Pri tem pa ima še drznost, da pusti prositi svojo hčerko, ki je enakega duha z njim, za našo državno službo. Poteguje se namreč za mesto poštarice v Turnišču. Upamo pa, da tudi madžarska drevesa ne zrastejo do neba.

*** Tvrdba Cosulich in fašisti.** Dne 9. septembra smo prinesli članek o brezposelnosti v Trstu. Članek trdi na podlagi vesti, ki so jih prinesli tržaški listi, da je poklonila paroplovna družba Cosulich organu tržaških fašistov »Popolo di Trieste« pol milijona lir. Tvrdba Cosulich nas naproša, da to trditve dementiramo, in izjavlja, da tudi sicer v nobenem oziru ne podpira imenovanega lista, ki je dne 12. septembra tudi sam to izrecno ugotovil.

*** A ja sam, a ja sam si konička osedlani.** Poročilo smo o vselem intermezzu, ki se je oni dan dogodil v tihih ponočnih ljubljanskih ulicah. Da se naslov notice ne bi napačno tolmačil, moramo konstatirati, da je izvršeno razpoložena družba, ki je prepevala veselo češko »epiničko« obetojalo izključno iz pristnih Jugoslovancev slovenskega plemena. V ostalem lahko pristavimo tudi to, da se je ves incident odigral povsem v okviru običajnega vselega razpoloženja, kar je bilo razvidno tudi iz naše notice.

*** Javna varnost v Ljubljani.** Predsedniči so se neka gospa vračala okoli 8. ure zvečer skozi dolnji del Nunske ulice domov, kar skoči njezan možakar proti njej in jo zgrabi za lakot in rameno. Napadenka je pričela v silnem strahu kričati in klicati na pomoč, zato jo je njezanec popustil in pobegnil. Varnostne straže daleč naokrog ni bilo, neki samotni pasanti so se ustavili daleč gori na Bleiweisovi cesti. — Pa ne, da bi se takšne stvari pričele polagoma udomačevati pri nas?

*** Serešada.** Luna sije. Ključno je obilno trudne pozne ure že. Zaprto je njeno okence, pod okencem pa stoji trije — študentje, seveda, ker kdo na vsem svetu, ali vsaj v Ljubljani, še poje podokničen razen študentov? Dva si odhravata, tretji »rihta« kitaro, imenovano »plečo«. In pričnejo ono v srec segajočo: »Unje-seenske-dunge-noči...« Ni še zadnji glas iz grla, pa ti prikluka izza ogla oko postave. Dva ubereata visoke note, trubačur s »plečetom«, ki je bil menda najbolj razmežen, pa se komaj še umakne z dolgiimi koraki, kakor dečko na reklamnem plakatu Bersonovih podpetnikov. Stražnik ga je — skoro vjel... Odkrita priznava: tako strogih glasbenih kritikov, kakor so naši gospodje stražniki, Ljubljana še ni imela...

*** Samomur bančne uradnice.** V Zagrebu je pred par dnevi pristovoljno šla v smrt bančna uradnica Ružica Fikert. Med vožnjo se je ustrlela v vozu. Bila je takoj mrtva. Motiv samomora — nesrečna ljubezen.

*** Ne izjavljajte!** Z Zidanega mostu nam pišejo: V tukajšnji kolodvorski restavraciji je zaposlenih par natakurjev, ki v svojem prostem času izživajo po gostilnah mirne slovenske goste s prepevanjem

nemških pesmi. Najprijaznejši je pri tem sin nekega bivšega učitelja. Pozivljamo restavracija g. Toneja, da primerno poduči svojo služinčad, kajti naše potrpežljivosti je konec.

*** Aretirani carinik.** Zagrebška policija je aretirala tamkajšnje carinike Pliča, Rečevića in Rokčevića, ki so z napačno licitacijo škodovali državo za 300.000 Din. Manipulacija se je izvršila pri prodaji tibetapskega blaga.

*** Vlom v Laškem.** Poročajo nam iz Laškega: V noči od 14. na 15. septembra so neznani storileci vlomili v tukajšnjo trgovino Rudolfa Dergana. Prišli so skozi dvorišče, odprli 5 vrat in pregledali v trgovini in pisarni vse predale. Iz registrirane blaginje so vzeli okoli 400 K, nadalje so odnesli več bal belega platna in sukna, vrvi in eno kolo, vse skupaj v vrednosti 60.000 kron. Sledu za storilci ni nobenega. Tudi poizkusi s policijskim psom iz Celja so ostali brezuspešni. Omeniti je, da je to že tretji večji vlom v Laškem, oziroma v okolici. Morda bi le kazalo nastaviti v trgu zopet dobrega nočnega čuvara. Neumevno je tudi, da ni orožništvo za take slučaje oproščeno telefonskih in brzojavnih pristojbin, kar bi čisto pripomoglo k razkritju podobnih zločinov ter bi bilo torej v javno korist, bolj kot policijski psi, ki povzročijo škodovalcem le še nadaljnje stroške.

*** Zanimiv gošt sodnih zaporov.** Tomaž Zorijan, viničarski sin, a večinoma brez posla, je prišel šele maja meseca po triletni težki ječi iz mariborskih zaporov. Možakar je bil že 21krat predkaznovan, medtem 13krat zaradi tatvine. Tudi pri vojaki je bil dvakrat obsojen na 8 let težke ječe, a je bil enkrat poslan na fronto, drugič pa je pobegnil iz zapora. Toda komaj je ptiček zagledal zopet prosto naravo, je že napravil razne prepovedane posete v ormoškem in ptujskem okraju. Meseca julija je bil zopet aretiran, a je pobegnil iz ormoških zaporov, češ da je moral domov po obleko, ker ga je zeblo. Seveda so mu prišli kanalu na sled in so ga izročili mariborskemu sodišču, ki ga je obsojilo včeraj zaradi raznih novih vlovov na 4 leta težke ječe.

*** Drobne vesti.** Na Močnikovi je bilo posestniku Robniku iz Spodnjega Jezerskega ukradenih pet ovac. Tatovi so ovce na mestu zaklali in odšli. — Na Viru je pekovski pomočnik Jože Alič preskušal vojaško patrono, ki je nenadoma eksplodirala in Aliča močno poškodovala.

Mariborska porota

Nočni požigalec.

Danes so razpravljali pred mariborsko poroto drugo celjsko porotno zadevo, ki je bila semkaj odstopljena. Zagovarjal se je 1867. v Stranah rojeni delavec Josip Jagodič, ki je bil obtožen nočnega požiga pri Amaliji Arzenšek v Grobelnem in pri A. Sivku v St. Vidu, ter prestopkov tatvine in goljufije. Dne 21. svečana t. l. ob 9. uri zvečer je nekdo potrkal na okno posestnice Amalije Arzenšek in jo prosil prenočišča. Ker mu je Arzenškova odklonila, je neznanec odšel. Nekaj minut pozneje je šla posestnica v mlin in zapazila na slamnati hišni strehi plamen. Poklicani sosedje so ji pomagali pri pogasitvi ognja, ki je plamtel na treh straneh. Isti večer okrog polnoči je izbruhnil ogenj na poslopju Antona Sivka v bližnjem St. Vidu, kjer je s predelki vred vse pogorelo in je Sivka utrpel nad 100.000 K škodo. Požiga so osumili obdolženca, ki se je dotični večer potikal v Grobelnem in St. Vidu. Jagodič je najprej odločno tajil, da bi se nahajal oni večer v teh krajih. Šele po konfrontaciji s pričami iz Grobelnega je priznal, da se je pripeljal tisti večer iz Počnikov v Grobelno in da je bil tudi v St. Vidu v gostilni Narata. Priča Arzenšek pravi, da obdolženca skozi okno sicer ni videla, po njegovem glasu pa spozna v njem neznanca, ki jo je prosil prenočišča. V gostilni Narata v St. Vidu pa je prišel obdolženec okoli pol 11. ure ponoči, naročil četrto litra vina in prosil prenočišča. Ker pa ga ni dobil, je zabavljal, da ubogi človek ne dobi prenočišča. V gostilničarjevi kuhinji je videl obdolženca tudi njegov brat Vinko Narat. Pri tem je obdolženec okoli četrta in dvajset ponoči potrkal na okno in prosil prenočišča. Kake pol ure po njegovem odhodu pa je izbruhnil požar. Gostilničarji Ani Cmok pa je ostal obdolženec dolžan na zaplato 96 K in izgini. Nadalje je bil Jagodič obdolžen tudi tatvine pri okrajnem zastopu.

Zaslišanje tudi včeraj ni prineslo jasnosti. Razprava je bila dolgočasna, le obdolženec je malo razveseljeval poslušalce s tem, da je izjavil, da je šel k Arzenškovi samo »klicat«, a ni bil uslišan. Porotniki so soglasno zanikali vprašanje glede požiga in tatvine pri okrajnem zastopu in potrdili samo vprašanje o goljufiji pri gostilničarki Cmok, naka je bil Jagodič obsojen samo na 6 mesecev težke ječe, ki jih je s preiskovalnim zaporom že skoro odsedel in bo šel lahko že čez 17 dni zopet »klicat« k Arzenškovi.

Vremensko poročilo

Ljubljana, 23. septembra 1922.			Ljubljana 306 m nad morjem		
Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblačno 0—10
Ljubljana	7.	765.4	10.7	brezvetra	megla
Ljubljana	14.	762.5	25.8	zapad	jazno
Ljubljana	21.	763.5	15.0	brezvetra	—
Zagreb	7.	756.9	18.3	jug. zap.	—
Beograd	7.	763.9	17.0	brezvetra	megla
Dunaj	7.	763.0	17.0	—	več obl.
Praga	7.	761.2	16.0	jug. zap.	oblačno
Inomost	7.	766.3	9.0	brezvetra	jazno

V Ljubljani barometer nižji, temperatura normalna. Sonce vzhaja ob 5.48, zahaja ob 17.55

Objave

*** Naročila za Beograd.** V sredo dne 27. t. m. odpotujem v Beograd ter obzem prevzame eventualna naročila in posredovanja. Naslov v upravnistvu »Jutra«.

*** Promenadni koncert v Ljubljani.** Muška Dravske divizije priredi pod vodstvom kapelnika dr. Josipa Cerina danes ob enajstih pri ugodnem vremenu promenadni koncert v »Zvezdi«. Vspored: 1.) Šebor: Marš iz opere »Templarji v Moravi«; 2.) Rendla: »Veseli trenutci«; 3.) Wagner: velika fantazija iz muzikalne drame »Valkira«; 4.) Jakl: »Jugoslovenske cvetke«.

*** Dram. odsek Sokola** Moste vprizori v nedeljo 24. t. m. ob pol 8. zvečer v društvenem prostoru na Selu veseloigro »V Ljubljano je dajmo«. K obilni udeležbi vabi odsek. Zdravo!

*** Pevski zbor Glasbene Matice v Ljubljani.** Prihodnja skupna pevska vaja se vrši v ponedeljek 24. t. m. ob en četrtna 7. uro zvečer v pevski dvorani. Ker se bližajo koncertnim nastopom — polnoštevilo! Odbor.

*** Akademski krožek v Žalcu** vprizori pod vodstvom okrožnega starejškega odbora »Slov. dij. zadruge v Pragi« danes v Žalcu in 27. t. m. v Laškem v prid »Slovenski dijaški zadrugi v Pragi« lbenovo družinsko dramo v treh dejanjih »Strahovi«. V glavni ulogi nastopi kot gost g. Milan Skrbinek, režiser ljubljanskega gledališča. Z ozirom na to, da je čisti dohodek namenjen gospodarski organizaciji slovenskih praških visokošolcev, prosimo prijatelje omladine, da z obilno udeležbo olajšajo nje težavni položaj v inozemstvu.

*** Društvo za zgradbo Sokolskega doma na Viču** priredi v nedeljo dne 1. oktobra t. l. veliko »Vinsko trgatvo« z mnogobrojnim zabavnim sporedom v Sokolskem domu na Viču. Začetek s sprevedom viničarjev ob 3. uri popoldne.

*** Planinske kočje zaprte.** Čojzova kočja na Koksrem sedlu in kočja na Kamniškem sedlu se zatvorita v ponedeljek 25. septembra. Koča na Kamniškem sedlu bo v slučaju lepega vremena ob sobotah in nedeljah do nadaljnjega za silo oskrbovana.

*** XXIV. umetnostna razstava v Jakopičevem paviljonu** ostane odprta le še do 2. oktobra, na kar se opozarja občinstvo in šole. Imovitejši sloji in denarni zavodi se vabijo k nakupu razstavljenih umetnin, da s tem sodelujejo na kulturnem delu, ki ga umetniki sami brez izdatnejše finančne pomoči ne morejo več izvrševati. — Te dni sta bili v razstavo dodani še sledeči deli: kat. št. 22. Jakopič R.: »Nocturne« in kat. št. 48. Napotnik I.: »Volja«.

*** Zavarovanje hišnih poslov.** »Okrožni urad za zavarovanje delavcev« objavlja: Vse zasebnike, ki zaposlujejo hišne posle, kakor: služkinje, sobarice, kuharice, pestunje, kočijaže, hlapce itd., opozarja Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani, da so hišni posli v zmislu § 3. zakona o zavarovanju delavcev, razglašene v Uradnem listu od 13. junija 1922, od 1. julija 1922 dalje zavezani obveznemu zavarovanju za slučaj bolezni in nezgode. Vsled tega se vsi taki delodajalci pozivljajo, da najkasneje do 30. septembra t. l. prijavijo vse hišne posle, ki jih zaposlujejo, v zavarovanje pri pristojnih zavarovalnicah okrožnega urada za zavarovanje delavcev, da se tako izognejo kazenskemu postopanju v zmislu § 194. citiranega zakona, občutnim globam in povračilo oskrbnih stroškov. Prijavne tiskovine se dobe pri vseh poslovalnicah proti povračilu nabavnih stroškov. Posli, ki opravljajo izključno ali po večini kmetijske dela, zavarovanju niso podvrženi. Ustna ali pismena pojasnila se dobe pri okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani (zavarovalni oddelki) in pri vseh njegovih poslovalnicah.

*** Pobiranje divjega kostanja.** Prejeli smo: Ljubljanski mestni magistrat je oddal divje kostanje na vseh javnih prostorih in drevoredih v zakup g. V. Rohrmannu, zatorej prepoveduje vsako pobiranje po osebah, ki se ne izkažejo s tozadevno izkaznico opremljeno z magistratnim pečatom. Vse one, ki so jih pri tem delu zalotili brez izkaznic, se bo kaznovalo.

Odgovorni urednik Fr. Brozovič
Lastnik in izdajatelj Konzorcij »Jutra«.
Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Najstarejša slovenska plesarska in ličarska delavnica IVAN BRICELJ, Dunajska cesta 18, se priporoča. Izvršitev točna, cene zmernne.

Knjigovodkinjo in korespondentinjo

Išče tovarna v Ljubljani. Ponudbe, po možnosti z zahtevno plačo pod »Tovarna 3305« na pravo »Jutra«. 3305

GABRIJELA ZAPOLSKA:
Ljubezen na počitnicah
Roman.

«Kdo pa vam pravi, da se ne zavedate svojih dolžnosti? Bog obvari! Na svoji vesti nimam niti ene omožne žene, ki bi bila zaradi mene zapustila moža in otroke. Takoj zasedete tragičnega konja in dirjate v propast!»
Tuska ni odgovorila ničesar. Čutila je, da se giblje v začaranem krogu; in čar, ki ga razširja ta mož, ne dopušča, da bi trezno presojala položaj... Morda ima Poržicki prav. Morda zakon res ni tako tragičen in malenkosten ter ni nič nedopustnega v tem, da preživi te dni v veselejši družbi, nego je družba gospe Warchlowske.
Gledala je Poržickega in skušala prepričati samo sebe, da čar, ki s toliko silo veže od njega, ni nič drugega kot ljubezniv odmev prijateljstva. A to kar govori on, to so besede brez pomena... Samo besede!
Poržicki je iztegnil proti njej roko. «Ali smo hudi?»
«Nikakor ne!»
«No... hvala Bogu! Mislim sem že, da imam pred seboj malomeščanko... Varšavlanko sem iskal zaman... Dajte mi torej, prosim, v znak sprave svojo tačico!»
S hlinjeno nepriljenostjo mu je dala Tuska roko.
«V znak sprave!»
Igralec je dolgo poljubljal vsak prst posebej, potem je začel ogledovati njene nohte.
«Dražestni prstiki!» je dejal z otroškim glasom.
Tuska mu je hotela odtegniti roko. Toda objela jo je tako sladka zasnja-

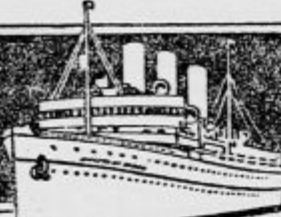
nost. In poljubljal je nadalje tako naravno, tako brez vsake primere kake «trasti, da se je počasi pomirila... Držeč roko v svoji dlani, je naposled začel božati ž njo svoj obraz.
«Kaj delate?»
«Samo malo božam,» je odgovoril prilizneno. «Revček! Tako dolgo ga že nihče ni božal!»
Tuska mu je sedaj hotela siloma iztrgati roko. Ali položil je svoje lice na njeno desnico in je zaprl oči.
«Nič milejšega ni, kakor takale dobra, dražestna ženska ročica!...» je govoril z glasom zaspanega otroka. «Dobro, prijateljsko roko imate...»
Padla je beseda, ki jej je podala rešilno desko... Prijateljstvo... Da, med njima se plete prijateljstvo. Nič več. Vendar je bila Tuska dovolj pametna, da ni izrekla te obrabljene besede, nego jo je potopila v dno svoje duše. Bala se je igrati ulogo nemodne romantikinje, ako bi ponudila možu — prijateljstvo... zato ga sklene samo sama pred seboj... da, tako stori — nič drugače.
In v program tega prijateljstva spada vendar prijaznost roke, na kateri počiva gladko, kakor atlas mehko in sveže lice igralčeve. To je izliv prijateljstva... nič nedopustnega ni v tem... Res je sicer, da med moškim in žensko ni takega prijateljstva, ali prav ona hoče dokazati, da je možno.
Vesela, da je našla primerni izhod, je rekla dobrohotno in prijazno:
«Pojdite spat... utrujeni ste!»
«Tako dobro mi je tukaj.»
«Ali prehladite se.»
«Saj pravijo, da treba spati v Zakopanem pri odprtih oknih. Jaz imam vedno odprto...» Po kratkem molku je vprašal:
«Ali me imate radi?»

«Da.»
«Zelo? ... Ako ne, zlezem na goro in se strmoglavim v prepad.»
«Zelo rada vas imam, kadar ubogate.»
«Dvignil je glavo in jo pogledal z zmehčanimi očmi.
«Prav tako govorite z menoj, kakor moja mama.»
Tusko je nemilo dirnilo prispevanje z materjo.
«Imate mamo, gospod?»
«Upam.»
«Oživljal je, se odtrgal naglo in skočil pokoncu.
«Spat grem. Lahko noč!»
«Lahko noč!»
«Ali nimate nič sladkega? Vajen sem, da mi mamica vedno pripravi kako slaščico. Kadar se učim vloge, jem, pa mi ni dolgčas.»
«Saj imam vaše bonbone,» je odgovorila Tuska. In prinesla je znano bonbonijerko z rdečo kokardo. Delal se je, kakor da je ne pozna. In porodila se mu je nova misel. Nastavil je usta kakor dete:
«Izberite sami!»
Vtaknila mu je bonbon v usta. Ugriznil jo je urno v prst, se zasmejal, odprl široko oči in si naravnal svoj jopič.
«Ukanil sem vas, gospa. Noče se mi spati... Kaj šel... Grem... svoje ljudi dohitim. Na Czerlo pojdemo. Krasen razgled! Jutri se vrnemo.»
«Sedaj je bil pravi eigan, in nič ne more opisati tona, s katerim je dejal »svoje ljudi dohitim.«
Tuski se je storilo čudno mile.
«Bolje bi bilo, da ležete mirno spat,» je rekla zamolklo.
Izprememba njenega glasu je bila tako očividna, da je igralec takoj za-

slušal v njem zvok bolesti. Približal se je zopet oknu.
«Ali ne marate, da bi šel v gore?»
«Jedva vidim nasmehe, ki zrasli preko njegovega obraza... Tuska je imela čut, kakor da jo kdo s pogledi razkriva.
«Kako vam pride kaj takega na misel? Menila sem samo da tako življenje ni koristno vašemu zdravju.»
«Kaj pa imenujete vi, tako življenje, gospa?»
Ni mu hotela povedati, kako si predstavlja nočne izprehode pod okriljem dremajočih gor, v gostem grmovju, v črni senci temnih smrek. Bilo je je sram. Pred svojimi očmi je videla celo taborišče, razmetane buteljke, razbrzdane kretnje, dvoumne pesmi. Toda z ozirom na njun prejšnji razgovor mu tega ni hotela povedati.
«Bodite prepričani, gospa,» je dejal Poržicki, «da v uživanju poznam meje. Mi mladiki znamo živeti, ali v pravi meri. Govorice o bohemih so večinoma bajke, neumnosti.»
«Ali, prosim vas, gospod, kaj me končno to briga?»
«Mora vas že brgati, ker ne marate, da se pridruživ izletnikom. Ampak brez družbe ne morem živeti, posebno brez ženske družbe ne. Sicer pa sem soliden kakor kak c. kr. uradnik, ki dihuje po zlatem ovratniku.»
«To si težko predstavljam,» je odgovorila Tuska smehljaje.
«Kakor hočete! Toda ako me odtrgate od družbe drugih žensk, potem pojdite vi z menoj.»
«Kam? Na Czerlo?»
«Bog obvari! Ali pojutrišnjem morda k Morskemu očesu.»

«Sreče jej je utripalo, tako všeč jej je bil ta predlog. Toda odgovorila je potrti:
«To je nemogoče.»
«Zakaj? Ali se ne spodobiš?»
«Morda.»
«Tu se res vse neha! Saj pojde Pita z nama. Če hočete, vam predstavim vzornega kolega, ki pojde z nami za gardedamo.»
«To bi bilo še hujše. Dva gospoda in jaz?»
«Vam res ni mogoče ustreči. To malomestno naziranje je nekaj groznega! Ampak jaz moram letos k Morskemu očesu. Tega si ne dam vzeti.»
«To je vaša stvar.»
«Prav nič niste dobri! Jaz sem boljši. Ne pojdem na Czerlo, ako vam je to neprijetno... Lahko noč!... Spančkat grem... Lahko noč!»
Spremljal je svoje besede z običajno kretljivo roko; potem se je graciozno naklonil, kakor v monetu:
«Bonne nuit, marquise!»
In izginil je v veži.
Tuska je slišala, kako je vstopil v svojo sobo ter tiho zaprl vrata. Objelo jo je veliko čustvo hvalečnosti in mira. Zaprla je okno, spustila zastor in je šla v sobo, kjer je spala Pita.
Deklica je ležala z odprtimi očmi. Videti je bilo, da se je v naglici vrgla na blazino. Vsekakor je sedela na postelji in je poizkušala poslušati, kaj govori mati z novim prijateljem. — V prvem hipu se je hotela Tuska razjeziti nad hčerjo, da ne spi. Ko pa je otrok z vprašujočimi očmi zrl nanjo, se je sramovala in ni rekla ničesar. Urno se je obrnila v stran, vzela svojo beležnico in začela mehanično vknjiževati dneve in izdatke.
Misli pa so jej blodile drugod... (Dalje prihodnjik.)

CANADIAN PACIFIC

NAJVEČE TRANSPORTNO PODUZEČE SVIJETA!

**EUROPA
CANADA
AMERIKA**

SAMO 4 DANA NA OTVORENOM MORU.

Najbrža i najbolja veza preko **HAMBURGA, ANTWERPENA i CHERBOURGA** sa glasovitim „EMPRESS“ parobrodima na dvostruke vijke, koji su usuprot niske cijene raskošno i bogato uređeni te stoga sa potpunim pravom nose ime „EMPRESS“ KRALJICE MORA.

ODLAZAK SVAKOG TJEDNA. 2838

CANADIAN PACIFIC-ZAGREB - JURIŠICEVA ULICA 30.

Električni stroji proizvod AEG in električni števeci proizvod AEG

žarnice Tungstram, vse elektrotehnične potrebščine v zalogi po ugodnih cenah. — Elektrotehnična tvrdka

Proračuni brezplačno! Proratuni brezplačno!

R. Florjančič, Celje

Zaloga klavirjev in pianinov

najboljših tovarn **Bösendorfer, Czapska, Ehrbar, Hözl, Schweighofer, Original Stingl Ltd.** Tudi na obroke.

JERICA HUBAD, roj. DOLENC, LJUBLJANA, Hilsnerjeva ulica 5.

Prometni zavod za premog

d. d.

v Ljubljani

prodaja

iz slovenskih premogovnikov **velenjski, šentjanski in trboveljski premog**

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

I^a čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in jajčne brikete.

Naslov: 16

Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani, Miklošičeva c. 15/II.

L. Mikuš

Ljubljana
Mestni trg 15

izdelovatelj dežnikov

Na drobno! Na debelo!

Zaloga sprehajalnih palic.

18 Popravila točno in solidno!

Halo! Čitajte! Prepričajte se v lastno korist in oglejte si veliko zalogo dvokoles in otroških vozičkov, novih modelov in pnevmatike po ceni 40

„TRIBUNA“, tovarna dvokoles in otroških vozičkov.

LJUBLJANA, Karlovska cesta št. 4.
Trgovina: Stari trg št. 28.
Sprejemajo se popravila za v polno popravo.

**Avtomobile
kolesa, motorje
pnevmatiko vseh vrst
olje, bencin**

in druge potrebščine ima vedno v zalogi

F. Floriančič

Ljubljana. 74

Trgovca s specerijskim in kolonijalnim blagom se želi preseliti v Ljubljano ter išče primeren

lokal

morebiti s soudeležbo hišnega lastnika. Sprejel bi tudi vodilno mesto v večjem podjetju. — Ponudbe pod „Trgovca“ na anončno in reklamno družbo Aloma Comp., Ljubljana, Kongresni trg 3.

PARADIZ

sta bila brez obleke

Adam in Eva

sedaj tega ni treba, ker se dobe vsakovrstne

obleke za gospode, dame in otroke

v trgovini

O. BERNATOVIČ

Ljubljana, Mestni trg 5-6

Mesarski pomočnik in prekajevalec

22 let star, močan, dobro izurjen, išče mesta kot pomočnik.

3208

Karl Fekonja,

pošta Križevci pri Ljutomeru.

Največji davki

katere plačate, Vam nastanejo, ako ne gledate na to, kjer nakupujete, izgubite enar in imate poleg tega večkrat še sitnosti. Poizkusite enkrat z ilustriranim katalogom tvrdke **H. Suttner (imetnik Henri Maire)** v Ljubljani št. 6. Ta Vam svetuje resnično dobre ure, specialne znamenke »IKO« iz lastne tvornice v Švici, kakor tudi druge dobre žepne ure, zapetne ure, svetilne in stenske ure, verižice, prstane, zapetnice, uhane, namizno črno, krstna in birmška darila in vso drugo zlatnino in srebrnino. Pa t. di. porabne predmete, kakor n. pr. škarje, nože, britve, lasestrizne in briske stroje, steklorazce, doze za tobak, svačice in smodke, nžigače in denarnice kupite dobro in ceno pri tvrdki:

H. SUTTNER (imetnik Henri Maire) v Ljubljani št. 6.

Ledvične in mehurne bolezni

se ozdravijo ali se obvarujejo s pitjem

Radenskega zdravilnega vreca.

Siguren uspeh. — Dobi se povsod ali neposredno pri

zdravilišču SLATINA - RADENCI

okraj Ljutomer.